فرهنگي خونديځ

(ټولنيزې ليکنې)

ليکوال : شاه محمود کهوال

۱۴۰۲ ل

فرهنګي خوندیځ

(ټولنیزې لیکنې)

لیکوال : شاه محمود کړوال

۱۴۰۲ ل

بسم الله الرحمن الرحيم

پیلیزه

زه په داسې وخت کې دا اثر ترتیبوم چې اندېښمن یم لیکلي اثار به مې همداسې خپاره او شیندلي پاتې شي او بیا به یې د راټولولو څوک نه وي !؟ بله خوا تازه مې ګڼې لیکنې (فیسبوک) له منځه ویوړلې ، ځکه مې خپلې ځینې هغه لیکنې راټولې کړې چې بیلابېلو مجلو ، ورځپاڼو او جریدو کې خپرې شوې دي.

دا ځینې هغه لیکنې دي چې ما په قلم لیکلي او بیلابېلو اثارو کې خپرې شوې دي.کمپیوټر شوې یا سافټ بڼه یې راسره نه وه چې بیا مې ترتیب او چاپ کړې وای ، بیا لیکل یې راته ستونزمن وو ، ځکه مې یې تصویرونه واخیستل او دلته یې خپروم ، ځینې پکې نیمګړې دي ؛ یو مخ یې شته بل نشته ، خو که ژوند وو ، ځینې لیکنې یې بیا لیکم او تر اوس یې سمې خپروم ، خو که نه وم ، همدا مې ومنئ !

په دې اثر (خوندیځ) کې هغه ټولنیزې لیکنې دي چې سافټ یې نه لرم ، ځینې شعرونه مې هم پکې شته چې کېدای شي زما په شعري ټولګه (سندرېزې ساندې) کې وي. یوه کوچنۍ انګریزي لیکنه هم پکې ده چې ما د انګریزي زده کړې په بهیر کې لیکلې وه او یوه ژباړه چې له پښتو مې انګریزي ته کړې وه.

په تصویرونو کې لیکنې تر ډېره د لوست وړ دي. پوهېږم ، ښه به وای چې بیا مې لیکلې وای، خو زموږ په هېواد کې په راتلونکي باور ډېر بې باوره دی ، همدارنګه د خپرونې نوم ، ګڼه او نېټه هم په ډېرو کې ښکاري.

درنښت

شاه محمود کډوال

۱۴۰۲ / ۳ / ۲۳

شاه محمود "ګډوال"

قانون د قانون ساتونکيو تر پښو لاندې

که څه هم زموږ په هېواد کې د قانون پلي کېدنه له ډېر پخوا څخه سسته او کمزورې ده، هغسې چې هېواد مو وروسته پاتې دی؛ نو هر څه وروسته پاتې دي؛ خو کله ناکله د ځینو دولتونو په پېرونو کې یې غښتلتیا موندلې او لږ و ډېر پلي شوی دی.

د غويي د جګړه ییز بدلون راوروسته یون په ترڅ کې قانون بیا ورو ورو ښکته راپرېوته او د مجاهدینو په پېر کې ځنکدن ته ورسېد. طالبانو بیا په ځینو برخو کې څه ناڅه ساه ورپوه کړه او لږ څه په خوځښت شو، له هغې وروسته په هېواد کې د ولسواکۍ پېر راغی او هېوادوال د بشپړ قانون پلي کېدو ته سترګې پر لار شول. تر دې دمه که څه ډېر پرمختګ شوی؛ خو بیا هم داسې خلك د دولت په څوکیو کې ناست دی، چې د خدمت باور کول پرې حرام او ګناه ده، د ډېرې خواشینۍ ځای لادادی، چې هر څه ښکاره کېږي پټ نه دي.

څه وخت وړاندې ما غوښتل خپل د چلونې اجازه لیك نوی کړم؛ ځکه د کار نېټه یې پوره شوې وه، د ترافیکو مدیریت ته لاړم له مدیر صیب نه مې امر واخیست او د اجازه لیکونو امریت ته مې خپل غوښتنلیك یووړ، د نوموړي امریت یو کار کوونکي راته وویل، چې اجازه لیکونه خلاص شوي دي سبا راشه، سبا بیا ورغلم، د بل سبا وعده یې راکړه، په همدې کې څو ورځې تېرې شوې، په دې وخت کې زما یو ملګري راته وویل، چې د اجازه لیکونو کتابچې شته؛ خو ددې خپله شریني غواړي، هغه ورکړه نو دربه یې کړي او بله خبره دا چې ته دلته نوی یې ځکه نو دوی له تانه د شرینۍ غوښتنه هم نه شي کولای، کار دې کوم کمېشن کار ته ورکړه ژر به خلاص شي؛ ځکه دوی د کمېشن کارانو سره بلد دي او رشوت هم ترې ښه اخلي؛ خو که ته هر څو ورځې راشې لاړ شې څه ګټه نه لري، زه په دې خبره ډېر وځورېدم او د ترافیکو مدیر صیب ته څو ځله لاړم، هغه به هم راغی او د اجازه لیکونو اړوند کار کوونکو ته به یې وویل، چې دده کار خلاص کړئ؛ خو دا هسې بې مانا خبرې وې.

په همدې تګ راتګ کې په ما باندې څه کم یوه میاشت تېره شوه؛ خو په پای کې دې ته اړ شوم چې د اجازه لیکونو (لائسنس) د امریت د کار کوونکو شېریني ورکړم، په لومړي سر کې چې کله د اجازه لیکونو امر صیب د مېز له خانې څخه اجازه لیك راووېست؛ نو ویې ویل، چې سلګون راکړه. بیا هغه چا چې اجازه لیکونه ډکول او لیکل یې. هغه زما لږ څه ملګری و، هغه راته وویل، چې موږ د کتنپلاوي لپاره درې سوه کلدارې اخلو؛ خو ته زما ملګری یې

• شاه محمود ګډوال – ننګرهار

نوې خېرې او زرې کاڼي

د طالبانو د سياسي واکمنۍ له پايه وروسته او په هېواد کې د نړېوالو پر مرستې د نوې سياسي واکمنۍ د را منځته کېدو سره، يو ډول نوي ماشينونه، چې د نوې نړۍ، د نوې ټېکنالوژۍ په مټ جوړ شوي وه، د پوليسو او نورو کارکوونکيو د جوړونې لپاره هېواد ته راوړل شول. دغو ماشينونو وکولای شول د خپل چلوونکي د غوښتنې سره سم په څو اوونيو او مياشتو کې له هر ډول انسان څخه پوليس، پوځ او يا نور څه جوړ کړي، دغو ماشينونو څه نا څه يواځې د ظاهرَي بڼې پر بدلون خپل اغېز څرګند کړو، خو د باطني او فکري بڼې په بدلون کې يې اغيز څرګند نه شو.

دولت چې له ټوپکوالو او غير مسوولو کسانو څخه يې زړه ډېر شين و، ډېر يې دغو ماشينونو ته ور وغورځول او ماشينونو هم ترې پوليس جوړ کړه.

د نويو پوليسو د جوړونې تر څنګ د پخوانيو دولتونو د پوليسو افسران هم په دندو وګمارل شول، چې ډېر يې هېوادپال او سپېڅلي خلك وه، خو په هغوی کې هم هغه پخوانۍ مزه پاتې نه وه، ځکه د مجاهدينو او طالبانو د واکمنيو په بهير کې ډېر خپل شوي وه او ډېرې ناخوالې يې ليدلې وې، چې پدې توګه د دوی فکر هم بدلون موندلی و، په حکومتونو او دولتونو يې باور کم شوی و او د دې هيله يې لرله چې جيبونه يې بايد ډك وي، نو د داسې اشخاصو څخه جوړ يو پوليسي څواك د افغانانو په برخه شو.

څو ورځې وړاندې د خپل يو دوست سره چې ټريلر لارۍ چلوي او د پاکستان د کراچۍ له بندر څخه يې د باګرام مال بار کړی و مخ شوم، زما دغه دوست پخپله افغان، خو لارۍ يې د پاکستان او د هغه ځای نمبر پليټ لري.

د جلالکوټ په جنوب کې يې لارۍ ته ور پورته شوم او مخ په ښار راغلو، د چپرهار په زړه هډه کې مو ترافيك (پوليس) ته د سلګون په ورکولو وکولای شول چې د ښار په منځ کې په پاخه سړك لاړ شو او له هغه بل ګډوډ سړکه ځان وساتو، ورو ورو د درونټې دروازې ته ورسېدو هلته هم د پوليسو سر تيري لاس نيولي و، چې راکړه هغه هم يو سل افغانۍ تر لاسه کړې.

په لاره کې مې د خپل دوست سره د پوليسو د کړن په اړوند خبرې کولې، نوزما چلوونکي دوست ترې ډېر سر وټکاوه او ويې ويل چې د تورخم څخه په راتېرېدو مونږ ډريوران ډېر د نارامۍ او وېرې احساس کوو، هغه وويل چې څلور، پنځه سوه کلدارې يواځې په تورخم کې پوليس له مونږ څخه اخلي او همدارنګه درې سوه کلدارې په ډکه کې راڅخه اخلي چې ټولې يې غېر قانوني اخېستل کېږي.

د اوږد مزل نه وروسته د سروبي ولسوالۍ څخه تېر شوو او هغه ځای ته ورسېدو چې لارۍ او نور موټرونه په کې تم کېږي او په خپل خپل وار سره د لته بند له لارې کابل ته ځي، دلته هم د پوليسو يوه پوسته وه چې تر څنګ يې يوه چړايي جوړه کړای شوې ده او کومې لارۍ چې پدې چړايي ونه شي ختلای هغه نه پرېږدي يا يې د پيسو د اخيستلو نه وروسته پرېږدي. د پوليسو يو سرتيری راغی او مونږ ته يې وويل چې دوه سوه روپۍ راکړئ او ځئ: کنه، نو پدې چړايي مو خېژوم، مونږ روپۍ ورنه کړې؛ نو امر يې وکړ چې په چړايي ور وخيژئ. ښه وه لارۍ مو زوروره وه، په چړايي ور وختله او لاړو.

د لته ښند له ګډې وډې لارې خدای (ج) په ښه توګه وويستلو او د ختيځ له لارې کابل ښار ته ور ننوتو، چې د باګرام سړك ته په تاوېدلو سره پوليسو ودرولو او خپلې دوه سوه افغانۍ يې واخيستلې، دلته؛ نو يو نوی عذاب پيلېږي، په تېره لاره کې يواځې پيسې غوښتل کېدلې، خو دلته کنځلې، وهل او ډبول

شامحمود "کړوال"

څوک ناپېيلي دي؟

انسان لـه پيدابنته ديو فکر خاوند و، خو انساني فکرونو پړاو پر پړاو وده او پراختيا مونده، هر انسان په لومړيو پېرونو کې پر دې فکر کاوه، چې څه ډول وکولای شي خپل او دنورو انسانانو ژوند تـه پرمختگ او وده وروبخښي؛ ځکه، نو پايله يې نن زمونږ پرمختللې انساني نړۍ ده.

څرگنده او طبيعي خبره ده، چې په نړۍ کې ډېر انسانان شتون او ژوند لري، فکرونه او اندونه لري خو په دوی کې هغه فکرونه پراختيا او وده مومي چې دنړۍ نور انسانان يې ومني او خپل پرمختگ په کې ووينې. لومړی يو انسان فکر کوي، هغه يې بيا څو ملگرو ته څرگندوي فکر او غور پرې کيږي. په پای کې همدغه يو فکر د ډېرو انسانانو فکر شي او په يو غورځنگ او تنظيم بدل شي. ځينې فکرونه داسې وي، چې انسان پرې د خپل ځای څخه يوگام حرکت هم نه شي کولای، ځينې يې بيا داسې وي چې يو هبواد پرې پراختيا مومي او ځينې يې ټوله نړۍ ونيسي.

معلومه ده که يو انسان هرڅومره پرمختللی او ښه فکر ولري او نورو ته پراختيا ونه مومي؛ نو گټه يې ډېره لږ وي؛ خو، چې کله يو غورځنگ دهغه د ښه او پرمختللي فکر سره سم کار وکړي، گټه يې هم ډېره وي. په پښتو کې يو متل دی، چې وايي (له يو لاسه ټک نه خيژي) او يا (په يو گل نه پسرلی کيږي) دغسې د انساني ژوند دپرمختگ لپاره ديو غورځنگ او تحريک اړتيا ده؛ خو داهم اړينه ده، چې ووايو: کله ناکله ځينې غورځنگونه دانساني ژوند دشاتگ او وروسته پاتې والي لامل هم گرځېدای شي.

زمونږ په هېواد کې داسې ډېر وگړي شته، چې هغه دناپېيلي يا بېطرفه لـه ويي سره ډېره مينه لري او تل دا وايي، چې مونږ ناپېيلي يو. داخبره، چې دوی ولې ځانته ناپېيلي وايي او خوښوي، چې ناپېيلي واوسي. لامل يې دادی، چې زمونږ په هېواد کې دغورځنگونو ترمنځ مبارزه سوله ييزه نـه، بلکې جگړه ييزه وه او لاهم دوام لري. دغه مبارزه که څه هم، چې له پخوا جگړه ييزه وه، خو په هېواد کې دغورځنگونو درامنځته کېدلو او دغويې له اوښتون څخه وروسته ښه څرگنده شوه، چې غورځنگونه يو دبل سره په جگړه اخته شول او ديو بل په رهبرولو، نيولو،وژلو دشتمنيو پر خپلولو او لوټولو يې پيل وکړ. کله به چې يو غورځنگ د دولت واگې ترلاسه کړې؛ نو لـه صفره ترسلو پورې ټول دولتي کارکوونکي به يې د خپل گوند او غورځنگ غړي کړل او پر دندو به يې وگومارل. که څه هم، چې د دندې او څوکۍ وړ به نه گڼل کيدل او دبل غورځنگ غړي به يې خپل دښمنان وبلل. مطلب دا، چې هغو به له دوی سره فکري سمون نه درلود، له دندو به شړل کېدل. که څه هم د دندې او څوکۍ وړ به ول، په همدې توگه به يې دمخالف غورځنگ غړي بنديانول، رټل، وژل او شړل.

دهمدغه دود لـه لامله ډېرو افغانانو غوره وگڼله ترڅو ځان ناپېيلي او بېطرفه وښيي، خو داهسې دځان تېر ايستل دي او د نړۍ پرمخ څوک ناپېيلي پاتې کېدای نه شي.

دخپل منځي جگړو پر مهال کله، چې دمجاهدينو او د واکمن دولت دسرتېرو ترمنځ جگړې رواني وې؛ نو ډېرخلک، چې د دولت دواکمنۍ لاندې سيمو کې اوسيدل همدا يې ويل، چې مونږ ناپېيلي يو، خو دمجاهدينو مزائيلو هغوی نه پېژندل. همدارنگه هغه

Translated By: Shah Mahmood "Kadwal"

FILMS & the YOUTHS Today

When the film discovered and cinema industries made, so films producers could to show and appear a written story in screen of cinema. Therefore, they have changed a lot of written and spoken stories as films.

The film reflection was most in society, because, the showing of films by screen of cinema hasn't affected only educated people, so uneducated people were effected and enjoy from films.

The cinema become in first line of arts, when some popular stories of world changed to films. From

1950-1980 it's a special and important period of cinema and films, which is known as "golden period" it's true that film is amusement, but it's also right to say arts are for benefits and target, U.S.A, U.K, Germen, France, Italy, India and Japan are most popular films producing countries in the world. European and American films have most customers viewers in the world, but the Indian films lovers are in Asia and Africa, the American films are most famous around the world due to its new discoveries.

The Indian film industries made has made by English peoples, which the Golden Period's actors were affected from American and English actors.

In this time Indian film producers choose eastern peoples, and some stories for their films and film actors could act and appear as eastern peoples.

In old Indian films there was connection among environment and characters, but now there is no connection among them, in this time the Indian cinemas are face to some problems, Indian want to race with American films as it was before, and try to cheat from American films, those problems which Indian films studios are involved in are lack of good actors, technique, modern technology, financial and other problems.

Now I am going back to explain affection of European films on to Indian films.

In new Indian films the cloths are alike western's peoples, characters are like Indian boys and girls, but acts are deferent, sometime they act like Indian and most time they act as European. It is important to choose environmental characters for a film, it is important to choose a type of character for example; there must be deference among characters of a doctor and a farmer, but there is no deference between Indian and European films, and producers try to display some bare and sexy parts in their films. Nowadays the Indian film industries are faced with most problems, therefore they want to improve and get money by stripping of girls and boys to sale their films in world market, so to race with American films. Now we will see the affection of Indian films in our society, our people don't have information about their environment and society, because most of them are uneducated, so they just know about Indian films, but don't know about other world's films, therefore they think that the life is in Indian films, but these kind of films damages our youth's moral and characters, these youths forget their characters and culture, day after day they take apart with their home, environment, religion and society unfortunately we should say that other people get benefits of our national awards and culture, they write stories and make films about theme, but we don't have an effective cinema to work for Afghan nation and to show our culture to other people of the world.

Alfred Noble

By: Anwarullah "Anwar" Student of Ad

Alfred Noble was one of the famous scholars of the world. In 1833, he was born in Stockholm city of Sweden his father who named Amanowel, was a well-known inventor but selfish. Noble was the first scholar, who discovered Barnit Glycerin and Explosives "dynamite" Since Noble was a kind and human loving person he made all his discoveries for smashing rocks small pieces of stones to be used in the construction of roads, bridges and houses. That his constructions were used against humanity, he was very sorry and remorseful.

On November 27,1895, Noble wrote in his will: "G all my wealth which is 31 million kronor in the name Noble prize to someone, who works for the peace tranquility of human beings and makes extra ordir inventions."

The Noble prize is awarded every year on December, coinciding with his death anniversary.

The first winner of Noble prize named Author and scholars, who won the Noble prize twice, were M Curry and Powling. Noble died in December 1896.

Love

(Shah Mohammad Kandewal)

Love is the name of a greatest world that I can't find or choose any definition for it.

Love has a world that has beautiful gardens, buildings, reviews, ocean beaches and others.

We believe that this world, which we live on, has created for the love. so people have born for the love.

If there isn't love there won't be life.

Love has several faces, love with parents, brothers and sisters, wife, children, life, money, buildings, etc.

I think a best love is love with human

These three things, which are important to do

By: Samim "Arif"

1. Believe in three things: Dooms day, Unity, Mission
2. Respect three things: Parents, Law, Teachers
3. Obtain three things: Knowledge, Good character, Nobility
4. Avoid three things: Falsehood, Backbiting, Tale bearing
5. Remember three things: Death, Favor, Advice
6. Have willingness for three things: Kindness, Truthfulness Humbleness
7. Fight for three things: Islam, Country, Right
8. Struggle for three things: Pray, Jihad, Legal income
9. Be careful with three things: Step, Pen, Oath
10. Keep three things clean: Body, Clothes, Thinking
11. Use three things Always: Wisdom, Courage, Patience
12. Control three things: Anger, Heart, Tongue

Women Place in Our Society

Ajmal Student of Intensive

What place is of women in our society is one of the important questions? In every walk of life our women too have demanded equal rights. They want equal seats in assemblies, equal number of posts in the government services, equal charges of freedom and movement in society and equal rights in domestic life. Modern women shun the responsibilities of motherhood and prefer to work at schools, hospitals and offices. Thus the eastern concept of women has been completely shattered

Human Psychology:

If viewed in the light of human psychology, this trend concerning the place of women in our society look rather one sided. Women have been created with special bodily frame, which men don't possess, and therefore, their duties are also considerably different from these of men. If a woman wants the duties of me. She is trying to escape from her duties. She is trying to do a job for which she is not physically fit. We have the example of Chinese woman before us.

Islamic Conception:

Islam presents a very clear solution of the problems. It recognizes the importance of both the sexes and gives them equal rights in all fields of life. In a Muslim society a woman is as important and respectable as a man. But as Islam believes that their duties differ from each other. she is to work as a mother and teacher of a nation. The holy Prophet (peace be upon him) said: "the paradise lies under the foot of mother." what a noble tribute! Islam stops women from taking part in the social, po economic or cultural field of li muslim woman is supposed to be a read as a Muslim young man. recognizes the quality of the two but it doesn't recognize that the ta the two soxes are also alike. In our S it is not so if we want to copy the v culture we should be ready for th results as the west is facing.

1. Said I Mohammad "Swallalaho Wasalam":

"None of Truly believ he wishes for his brother wishes for himself. (Al-H

2. Said Mohammad "Swallalaho Wasalam":

"Seek for knowledge in China." (Al-Hadith)

نعت شریف

شاکر

نندارہ دي د مخ د پر لري ثواب
رسېدي دي نه شي حسن ته گلاب
ټول مخونه د دونیا ستاله مخ جار شه
زیبا بي لره دي کم دي داالقاب
ستاله نوره رب پیدا تمام جهان کړ
تیاره بي ورکه د جهان کړه په شتاب
چي خپره شوه ستا د مخ رڼا جهان کي
خوب روبان بي د جهان کړه ټول بي تاب
نازنین یل له تانه شته محمده (ص)
رب به ورکړي ستا منکرو ته عذاب
پاک الله وابي راضي له هغه چایم
چي راضي تري مصطفي وي په هر باب
اي شاکره خوږ نبي له ځان رضا کړه
ده وېنا د خپل کتاب د پاک وهاب

گلبڼونه ، گلکڅونه

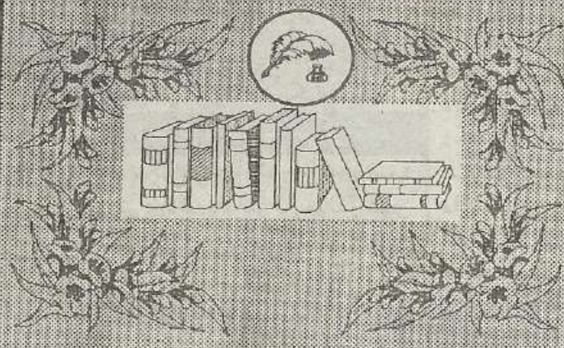

قافله د رنگ و بوي دروممي سبا شو

غزل

شاه محمود کډوال

که رنځور یم په بدن چنجو خوړلي
خوشاکرنم چي خپلواک یم غلام نه یم
میخانه کي ځو بي لاري ووم رڼا ته
زه په تمه د نشو او د جام نه یم
حق به پالم زه د سر او مال په بیه
طلبگار زه د قدرت او مقام نه یم
چي مي خوښ کړ افغانیت او اسلامیت نو
زه کامیاب یم تل تر تله ناکام نه یم
ظالمان به ټول کړم پور ته د دار سر ته
وېرېدونکي بي د زور او د قیام نه یم
د شاعر د خولي کلام پخه میوه یم
له خوندونو ځېني ډک یمه خام نه یم
دلېلا د سپین تتېر پشان سحر یم
تیاره نه یمه کډواله ماښام نه یم

د ناز قدم راوا...
وږمه کړه غ...
د زلفو هر بو ت...
مالگینه ادا و...
خمار مي ځنډ...
ډالي کړه ام...
زړه د رقیب...
ابداري شونډې...
وعدي د تورو...
تناکي کړه وخ...
د وخت په انتگ...
شمله کړه غ...
چاره تېره راو...
ناترسه یاره...
دا ژوند په ژوند...
خواږه د مین...
په زړه د پښتا...
ملاله تیپه و...
د بو افغان ع...
د مړو بلا راو...
نور تېر شه...
گېډي د گلو...

مومنو هېوادوالو !

تاسو پوهېږي چي د ملاریا خطرناکه ناروغي د مخنوي...
حشره وژونکي دوا لرل شوي پشه خاني په ډېره ارزانه ب...

اعلانونه

قرارداد کوونکي دي ورشي

دمازیگر شفق

عبدالوارث تاند اکامي

خیال مي دسیلونو په نغمه کي دي
عکس مي دشبنم په ائینه کي دي
په پوهیږم داغرنګه ژوند شولو
ژوند مي دمرګونو په خطره کي دي
داخوبه په خوله درته ویلي شم
بس راز مي دستا ګوره په زړه کي دي
داسي سوي ښکار مه دسکور په شان
خبر که زما یار پدي صحنه کي دي
داچي درباب شرنګ مي تر غوږ شولو
ژوند مي داورونو په لمبه کي دي
یادمازیګر شفق سالو غوندي
داسي مي سالو په سپېده کي دي
شنه چي مي کېږدي په تورو غرونو کي
داسي مي دستور په یارانه کي دي

تپه شه

نصیراحمد تږي

برهر زړګیه ددلبر تپه شه
تورو تیارو ته دسحر تپه شه
چي دحالت څیني خبر شي خلك
سری زګیرویه په ګودر تپه شه
پټ مي په زړه کي غمه ژاړي نخله
ورشه جانانه لره په در تپه شه
خوبه خامو شه وي زموږه مینه
سمه ښکاره لکه دلمر تپه شه
په تش غزل ساندي رنګین نه شي
تږي ته هم دمازیګر تپه شه

گلبڼونه ، گلګخونه

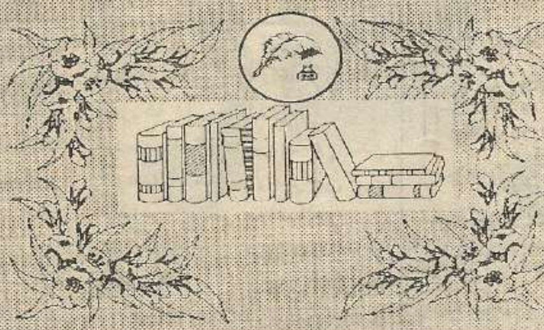

قافله درنګ وبوي دروني سبا شو

غزل

شاه محمود کډوال

نوربه څان ساتم له ازار دښکلو
نه به کومه بیا دیدار دښکلو
داچي يي خلك لیونی بولي نن
داوو یو وخت کي خریدار دښکلو
هرچاته ګوري ډېر په ناز او نخرو
دزړونو وړل دي کاروبار دښکلو
وفا نه نه ګوري دولت ته ګوري
دغه خصلت دي او وقار دښکلو
وګوره خوار اوداساده عاشقان
ژاړي او ویر کړي په مزار دښکلو
چي وفا احلي اوجفا خرخوي
ماته معلوم دي دا بازار دښکلو
وايي کډوال چي سرګردانه نه وي
چي په دنیا شي هر څوك یار دښکلو

دمـ
کـه وایم غـ
سـنـرګـي
پـه هـر څـه
دلـبـونـ
دهـوسنبـارا
اوس پـه بـي
دمـقـصـد
ګـیلـه لـ
چي مـخـامـخ
سـتـا ښکـلـ
چي پـه څـوان
دمـاشـومـتـ
خـیـر دي کـه
سـعـبـدي

زه تا غوارم پ
زه تا غوارم
زه تا غوارم پ
زه تا غوارم پ

* * *

دلوبو ګناهونو څخه لويه ګناه
دخداي جل جلاله سره شرك کول
اودا په دوه قسمه دي يو داچي
مثل او شريك ثابت کړي او غير
دخداي جل جلاله څخه ددغه

اودا جمله بي دري
کړه صحابه کرامو
بلي يا رسول الله
السلام وفرمایل
دخداي جل جلا

اعتبار نه لري

دګل اغا دغلام صدیق دزوي تذکره ورکه شوي ده اعتبار نه لري
دعبدالرحیم دحاجي بهرام خان دزوي دټیوټا هاټسن ١١٢٦ نمبر ل ن ١٩٩٣ ماډل موټر چي دانجن نمبر يي ٢٦٥٨٠٣٤-٣ ال دي دجوازسير

غزل

شاه محمود کډوال

ماچي په لوړو غرو کرل گلونه
ظالمه تابه تل ریبل گلونه
په څو اغزو کي مي راپټ کړه ترینه
څو خزان بیا هم ولیدل گلونه
هسي ایري شوه بیا بادونو ویوړه
تاچي اوربل کي ایښودل گلونه
عمر بي تېول انقلابو خوړلي
شهید ته کیږده په څو ځل گلونه
راځي زرغون شو چیرته بل وطن کي
یو بل ته داسي غږیدل گلونه
څه کړل تالا والا خزان راځي
څه سرو سکروټېو وسیځ ـ ل گلونه
ډیر نه منونکي شوه منونکي خلك
کډوال چي جوړ کړه له غزل گلونه

ځلوریزه

ز، ش

موږ دسرو دیوانو وینې پکې توی کړې
دنښترو ځنگل ټول په وینو سور دی

ستادزلفو غنچي ماتي کړي بادونو
دزړه سواند دزړه ارمان ځکه رنځور دی

گلبنونه ، گلکځونه

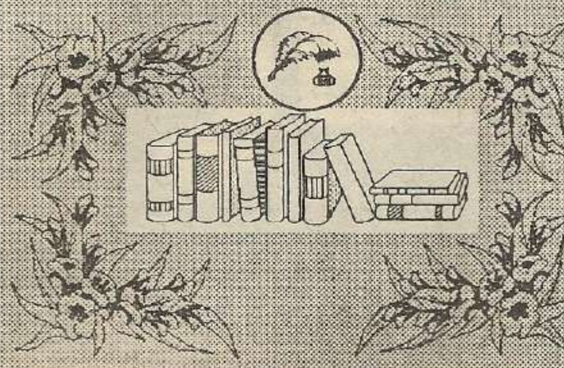

قافله درنگ وبوي دروسي سبا شو

غزل

ملا محمد داود همت

الـله دي ورکـي کـړي تـرخـي ورځـي دي
دفـراقـت ځـومره اوږدي ورځـي دي
لمبه لمبه هـره کـوڅـه سنگـاریـږي
دعـشـق داور ډیـري تـودي ورځـي دي
نـه ورکـتـاي شـم نـه چـاره لـرمـه ؟
زمـا دزړه پـه ویـنـو سـري ورځـي دي
یوه لحظه مي نه پریږدي قرار ته
درقـیـب دغـه دنـشـي ورځـي دي
همت به کله خپل منزل ته رسي
خـدایـه دا څـه دانـدیـښـنـي ورځـي دي

*** *** ***

با...

ما داور پـ...
مادغم پـه...
چي دي زما...
لامي سنه پـ...
دنظر غـ...
زړه مي نور...
ته خارو نه...
زما بودا سـ...
زلفي پورتـ...
شپه دي تـ...
زما زړگي د...
ژر پـي وار سـ...
محبت مـ...
ما سعید...

داگران وطـ...
هریو دښـ...
پـخپلـ...
ځوانان یـ...
که زه مالي...
بیا هـ...
وایم چي هـ...
نظام دسـ...
هر ولایت...
پکي ننگـ...

***

اعلانونه

که څوك يي داجاري خيال ولري

په تنگي توخچي کي واقع دپښتونستان دملکیت اړوند یوه اندازه زراعتي ځمکه په اجاره ورکول کیږي که څوك يي داجاري خيال ولري خپل غوښتن

دالله تعالي دخوښي لپاره یو له بل سره مینه :-
دپخوانیو نیکانو خلکو له خویونو څخه دا هم وه چي هغوي دالله تعالي دخوښي

په خاطر ستا...
نوددنیا په چار...
کومه معامله مـ...
هغه سره ستا دو...
ناکه و اوسي ، ع...

توکل بابا چي اصلي
ي توکل دقلندر زوي په
رب په سنه ١١٦٠ هـ ش
کي دننګرهار دښهوي
الي دخشکو په کلي کي
دلي دي اودبابا په نوم
ي شهرت موندلي دي
ل بابا ...هو زوي چي
خان نومېده پاتي شوي
فر خان څخه يوه لور چي
بي بي په نامه يادېده

کوله چي دخپل عصر ټول
شاعران او اديبان دده شعر او
شاعري ته حېران وو دده
دعصر شاعرانو نه شو کولاي
چي په شعر او شاعري کي
دده سره مقابله وکړي داچي
ارواښاد توکل بابا دخپل
عصر يو غښتلي شاعر و.
چي ډېري نمونې يې اوس هم
دېهلګي په توګه دشعر او
ادب دمينه والو اوپوهانو په

وکل بابا لنډه پېژندنه

فضل الرحمن محصل خيل

شوي چي لعل بي بي په
چي په کبهر مشور و
شوي وه ، نور دتوکل بابا
ه کوم څوک نه دي پاتي
بابا دخپل عمر په اوايلو
ښي زده کړه کوله اود يو
ار تقوا دار شخص په
ه يې په ښېوه کي شهرت
د ارواښاد توکل بابا ټول
په فقيري کي تېر او ګوشه
نې يې اختيار کړه نه
ي هوائي يي ګوشه
ني او فقيري اختيار کړه
ي دي داسي شاعري هم

ياد داشتونو او زړونو کي شته
دده په اشعارو کي عشقي او
وطني نمونې هم ليدل کېږي
خو متاسفانه دتوکل بابا
دهغه وخت دشعر او شاعري
کوم ليکل شوي اثر په ميراث
ندي پاتي توکل بابا په
١٢٣٠ هـ ش کال ددغه فاني
دنيا نه سترګي پټي کړي
او دهغه وصيت سره سم
دخواجه نور ولي په هديره کي
چي دمدرسي په شمال شرقي
برخه کي په لنډه فاصله کي
واقع ده خاورو ته وسپارل شو

ژوندي خيالونه*

سيد ميران روښن

ه په شاعري کي زياتره
که په مېو کي مستي وي
نو داخم به ګډيدلي

دادب ګلونه

★ قافله درنګ وبوي دروممي سبا شو ★

***

اندېښمن

لږ دي وغوره سترګي دخواږه خوب نه بېدار شه
دي پريوتي قام دپاره دي خادم او خدمتګار شه
په يو ګل پسرلي نه دي څو چي ټول ونه غوړيږي
ځان ته ولي غره کېږي لږ سنګينه او خاکسار شه
فرعوني خوبونه پرېږده لږ دخداي په لاره سم شه
دکل بدو درته وايم اخر وخت دي توبه ګار شه
ددنيا کارونه واړه اخرت لره ضرر دي
غبر له لمونځ اوله اودس نه فکر وکړه خبردار شه
څو به پروت يي په ذلت کي عقل خداي درته درکړي
دهمت ځيني کار واخله قام لپاره افتخار شه
په دي نه ده چي زه خان يم يا پاچا يم همدا زه يم
په عمل به دي خلاصيږي متقي او پرهيزګار شه
اندېښمنه څو خبري درته کومه غوږ دي کېږده
نور دي کبر و غرور پرېږده ځان کشتي کړه ... دار شه

***

شاه محمود کډوال

داد کور کلي خبره پټول نه دي پکار
زما مېړانه دنيکونو هېرول نه دي پکار
که اوسي دي وطن کي هر يو دي زموږ مېلمه دي
مشري دکارونو ورکول نه دي پکار
دښمن دمېړو پس خان زموږ دي پدي پوه شي
دښمن ته دوست ويل او وروړ ويل نه دي پکار
دخداي مهرباني ده موږ له هر څه نه پوره يو
پرېمانه پرېماني ده لاس نيول نه دي پکار
که کاني راته راکړي په بدل کي يې ياقوت وړي
رقيب نه ګوري هيڅ څه اخستل نه دي پکار

رقيب مو په ګلونو کي راوړي ځنځيرونه
په لوي لاس يو انسان ته ځان ترل نه دي پکار
کډوال خو به اخر هم تورو خاورو ته ور کوز کړي
ارمان احمدشاهي يې ښخول نه دي پکار

څېري ګريوان

کمين هېره وال
...اک

...یوال لیکنه

... پرته د کافرستان
... ار څخه بېله جلا او
... سېمه ده داوسني
... یت جغرافیایي
... او پولي بې له کومه
... د کافرستان په درو
... رو باندي د اسلام
... اخپري شوي او د
... په نوم نومول شوي
... دي دوري راهیسي
... د مرکزي اداري تر
... سېت لاندي راغلي
... د اداري مرکز په
... رته ځاي ورکړ شوي
... د افغانستان په
... شکېل کي پخوا
... ار ولایت مشرقي
... په چوکاټ کي بېله
... لي وه چي مرکزي
... خاص کونړ بها بر
... سمار وچي حکومت
... کمراني ته ارتقا وکړه
... کزي چغسراي ته
... شو ترڅو چي د مرحوم
... ور محمد یوسف
... سدارت په دوره کي
... ش د افغانستان د ۲۹
... احدونو څخه یو
... و شمېرل شو ،
... ني سوابقو له مخي
... سېمه په دننه کي
تجزیه شوي نه ده خو

د ډاکتر نجیب الله په وخت کي ۱۳٦۰ ش د کونړ ، لغمان او نورستان سېمي د یو مستقل ولایت په نوم په اداري تشکېل کي رامنځ ته شوي د کونړ موقعیت او حدود د کونړ ولایت د هېواد په ختیځ کي د یوي اوږدي لیکي په شکل د جنوب ختیځ هندوکش د غرونو د سترو سلسلو په منځ کي له شمال څخه تر جنوب پوري د جلال اباد تر ښار پوري غزېدلي پروت دي چي د ختیځ طول البلد په ۷۱- ۷۰ درجو د ٦-۲۳ دقیقو او ۱٤-۱۸ ثانیو او د شمالي عرض البلد په ۲٤ درجو ۲۷- ۳٤ دقیقو او ۱۳- ۲٤ ثانیو په منځ کي د هېواد له مرکز کابل څخه د ۲٤۰ کیلو مترو په شاوخوا واټن لېري پروت دي د افغانستان جغرافیایي قاموس ټ ۵ . ۱۰۰۰ مخ نقشه فواصل کیلو متري سر ک ها د سمندر داوبو د تل څخه یې لوړوالي د هغه د بېلابېلو محلاتو په لوړوالي او ټیټوالي کي سره توپیر لري خو د غرونو لوړي څوکي یې د ٤۲٦۷ مترو په اندازه د بحر له سطحي څخه لوړي دي (نوریا)

غزل

شاه محمود کیوال

هلته د کلي د څو پېغلو د پېغور له وېري
تېپي تېپي یم خوبېا هم پروت یم سنګر ساتم
زه د شمشاد په لوړه ناست یم ګرد وهلي څني
له ویاړه ډک ښکلي وطن مي لر او بر ساتم
چي مي وېده احساس راوېښ کړي د غفلت له خوبه
ګراني پېغور ته دي تل خلاص د غوږو ورساتم
ته دا زما د وطن پېغلي په عزت کي ساته
زه به نړۍ کي مشره تا تل شملور ساتم
چېرته رقیب مي د وطن پېغلو ته ونه ګوري
زه د د بدن په ټټه نه یم ګودر ساتم
زما پښتون سوګند هېڅکله ماتېدلي نه شي
وطنه تل به دي له ټولو منور ساتم
د رقیب تېغ به د وطن په لوري پري نه ږدمه
„کیوال" به تل لکه د ډال په څېر ټټر ساتم

غزل

داد محمد دلګیر

دژوند سپرلي مي خدایږو په خزانو کي تېر شو
ډک له ماتم وېرونو او ارمانو کي تېر شو
خاونده څه وکړمه غمو سېزلي یمه
خوب وخندا نه لرم په اور ځستلي یمه
د یار په درکي همېش د ېر ژړېدلي یمه
د سترو هیلو کاروان مي دورانو کي تېر شو
رنا رنا نشته تورې تیاري دي
احساس مي ژوبل مړاوي اسري دي
ګرېوان مي لوند په اوښکو سترګي مي سري دي
وصال د مېوو د یار مي مېخانو کي تېر شو
د انتظار شپېي ډېري اوږدي شوي پسي
خوښي به کله راځي ورځي هم شپې شوي پسي
سترګي مي لاري څاري کږي وږي شوي پسي
د پاکي مېني دور مي جېلخانو کي تېر شو
ستي ستي زړګي به هله تکور شي زما
د سولي لمر پلوشي په کلي کوڅ شي زما
بیا هر افغان د لګېره سکني وړور شي زما
سر په سودا یم مجنون ژوند بیابانو کي تېر شو

...ېږې

...ي زاده

...خه کړي ده او که روحي ...مزورتیا له وجې له داسې ...راونو سره مخامخ یم دواړه ...ازل خبرې دي دسودا یې ژوند ...ه نتیجه کې داعصابو په ...سېستم کې بنیادي تخریبات ...پیدا شول چې ناروغي شکل ...یې اختیار کړ ، دخوب موازنه ...یې ګډه وډه خوب چې داعصابو ارامتیا له پاره بوه په زړه پورې وسیله ده دتخریب په حال کې لیدل کیږي څه ناڅه چې له تخریب نه پاتې ده کله نا کله چې سودا او تشویش کمزوري شي دخوب وسیله را ژوندي اودلې وخت لپاره یو دروند خوب په سترګو کې پیدا شي ، اوسم په خوب بیده وم دپسرلي ښکلي موسم وو ښکلي هوا په غرو او رغو کې چلیده ، ځمکې شین او سور بخمل په مخ اوار کوي ګلان په سمسور باغ کې غوړیدلي په خوب بیده وم چې یو نازنین لاس را اوږد ... دګلو ګیډي یې راته و...ي کړه داګیډي په ډېر ښکلي شکل ملهار سمباله کړې وه ، او ډول ډول دګلانو غوټي په کې ښکلي شوي وي دملهار دګلو ګیډي داسې البته ته ګوته په غاښ شوم ، چې تعجب مې دفکر په تال کې وو دګلو په دسته کې مې دخپل ګل رنګ لیده ،

چې ناڅاپه په ږغ شو ، چې دګلو هر رنګ رنګ دجانان دي ډېر خوشحال شوم دګلو په بڼ کې ګرځم چې ګورم یو لویه بیدیا ده ، چې سر او بر یې نه وینم ، یو زه وم او بل دا بیدیا لږ وړاندې پل مې واخیست بې اندازې خوش بویي مې دماغ ته نوازش ور کړو دا ښه بوي دومره مست کړم چې ورو ورو قدم اخلم ، او مخ په وړاندې ځم ، چې ګورم دځمکې په مخ یو ځلانده شریک ځلیږي ، هلته چې ورسیدم ، دځمکې په مخ دمربع یا مستطیل په شکل ددرې یا څلورو مترو په اندازه سور بخملي رنګ غوړیدلي دا بوي له همدغې ویښو نه په ټوله بیدیا کې خوره شوې ده دقدرت حالاتو په تعجب کې واچولم ، پوه نه شوم چې دشهیدانو ویني دي او که بل کوم اسرار . په دې وخت کې له خوب وښېږم ، شفق خپل ګریوان څیرلي او دسباوون پلوشي راختلي او خورې ورې دي ، له خوب ولې راویښ شوم ، چې زما دخوشحالي دیوان یې ګډوډ کړو ، شفق وږې راوخوت چې دسکون او ارامۍ دفتر یې ټول کړ ، دا وو زما دژوند دعجایبو یوه نښته چې په سکون کې راځلیده .

*** *** ***

دهجر دکلونو حساب شمار شو رانه پاتې

غزل

رضوان الله همدرد ممله وال

ناستي پېغلي په ګودر کې داوبو په تمه تمه
مالیار په باغ کې ژاړي دګلو په تمه تمه
اسمان کې چې ښکاره شوي توري وريځې اخوا دېخوا
مونږه ورته ګورو بارانو په تمه تمه
داناوې چې نن بیا ده بې سینګاره پاتې شوې
بیا ولې انتظار کړي دپردو په تمه تمه
ښکلې کابل راته بیا چاپه بمو وران کړ
داجوړ به چېرې بیا شي دزړو په تمه تمه
ځوانانو متي ونغاړي وطن موبیا سمسور کړي
غلیم راته ولاړ دي دحملو په تمه تمه
همدرد ده همدرد دې خپل وطن سره مدام کېږه
همداسې وران ویجاړ دي کومکو په تمه تمه

غزل

شاه محمود کډوال

زما دعمرونو دارمان په غېږ کې
خیال مې ویده کړم دجانان په غېږ کې
شین خالي ګورمه په شنه تکري کې
په شنه ګودر دشنه اسمان په غېږ کې
دننګ شهید مې بیګا خوب کې ولید
چې یې پراته وو ډېر ګلان په غېږ کې
خدای دې اباد لره دګلو هاره
لرې ډېر ښکلي شاعران په غېږ کې
داهم مېوه ده ستا دمینې اشنا
چې ورم ربښې ګریوان په غېږ کې
څه ترینه سرو او څه تري تورو ویوړه
هیڅ پاتې نه دي دافغان په غېږ کې
په جنتونو کې مې شپه وه بېګا
چې ومه پروت دغه ګران په غېږ کې
زما دکلي اندیوال اشنا
یو ځل خو راکړه داخپل ځان په غېږ کې
که تا ته یاد شو رنځیدلي کډوال
هلته دي پروت دشین لغمان په غېږ کې

کظیم صفي الله

فکري مي کنم من هم این کار را واجب میدانم وسعي مي کنم زود تر کارت را درست کنم یک کمي صبر داشته باش عزیزم خدا خودش وسیله ساز است

امیر در حضور دیگران طوري حرف میزد مثل اینکه مرد کاسب به گدایي امده باشد واز او تقاضاي داشته باشد اما مرد کاسب دیگر نمي توانست سخت بگیرد وبا خدا حافظي از مجلس بیرون رفت وقتي مرد کاسب بیرون رفت امیر شروع کرد به غر غر زدن « عجب مرد مي هستند همین یک بار مزه را دیدند دیگر ماندني والا نیستند مرتب از ادم توقع دارند مثل اینکه پول علف خرس است که یکروز یک... دیگر روز مي رويد و سبز میشود ، درست است که انسان باید تا اندازه قدرت اش معاونت با دیگران بکند ولي چطور ؟

خوب است که هیچ کس ادم را نشناسد ، میگویند حضرت علي کرم الله وجهه حضرت عمر فاروق اعظم رض شبهاي تاریک به خانه بینوایان مي رفتند ، ونان وخوراک مي دادند ، وهیچ کس نمي فهمید که این کار از که است خوب همه گرفتارند واحتیاج اند کیست که احتیاج نداشته باشد ، وهمیشه مردم مستحق محروم است ، اخر ادم نمي تواند حرف تلخ بزند ، ودل مردم را بشکند ، ولي ماچي تقصیري داریم ، ماچي کار مي توانیم بکنیم ، هي بده ، هي بده الله اکبر ازین مردم .... »

حاضران گفتند بله درست است همینطور است خیر خواهي هم براي خودش درد سر هاي دارد

این اخرین بار بود که خواجه کاسب به دیدار امیر موفق شد یکماه بعد وقتي خواجه براي یاد اوري مي امد کسي به خانه امیر راهش نداد غلامان گفتند « اینجا مهمانخانه نیست عوضي گرفته اي ! »

ادامه دارد

هم رزم او هم بزم هم صوفي و په مسلک کي
ورک شوي په وجود کي دخپل یار امیر حمزه
ښوونکي دتولني دوحدت دفلسفي و
پوه شوي و په راز او په اسرار امیر حمزه
جونګړه یې جوړوله دخپل یار سره ځنګل کي
هم ګل وهم چمن و ، هم ملیار امیر حمزه
جرس دبیداري و دویدو زړونو له پاره
ورمه و پښتنو ته دسهار امیر حمزه
زه څه ووایم څه دي حمزه داسي یو هستي وه
یو رنګ دانسانیت و دسینګار امیر حمزه
رحمن په پل روان و درحمن په مینه مست و
بلبل و ثنا خوان و په چغار امیر حمزه
په روح یې درود وایم جنتونه یې نصیب شه
څو توري ظریفي کړه ما نثار امیر حمزه

شنه خالونه

حیات الله صالح

چي څارمه ورته لاره دیدنونه ورنه غواړم
چي ملنګ یې شم کوڅه کي خیراتونه ورنه غواړم
چي خواږه لګي دخوبه تهمتونه یې دمیني
هغه شپه دي سبا نه شي شبګیرونه ورنه غواړم
اي غمازه لږ مي پریږده دیار سترګو ته چي ګورم
غصه مکړه لیونو ته تش نازونه ورنه غواړم
زه بورا مین په ګل یم داغزو کله پروا کړم
چي سوري سینه ورځم شونډي ګلونه ورته غواړم
یار دنازه به خندل مابه یې سر په ځنګلن کیښود
هغه ناز هغه خندا هغه وختونه ورنه غواړم
باور وکړه اي ناصحه مینه پاکه فرهادي کړم
لو تیمار نه یمه صالحه شنه خالونه ورنه غواړم

***

شاه محمود کیوال

اوریل دي پاک کړه دبارو تو له ګردونو اشنا
پري یوه نبیه دسپرلیو ښکلي ګل کیږده
نه ایسي ښکلو سره دارنګي بدرنګه ګلان
یو څو خوش رویه او خوش بویه په اوریل کیږده
دوطن بڼ مي سوزیدلي بلبل هیڅ نه وایي
خوږي نغمي په ګونګه ژبه دبلبل کیږده
که دي په مینه او ایمان خلکو باور ونه کړو
کیواله امخکي ورته خپل هر غزل کیږده

ته به شهید خو ګوره ځلک ، اے الله علی واړي تی
ګیدي ګلو مي الرا بیت زما په ګوګل کیږده

ښایست هم څه بلا کا

هیلی

ښائیست او ښکلا د مهربان خدای ج ورکړه ده چې نېکمرغه وګړو ته یې وربښي ، ښائیست ډول ډول دی ، څوک په یو کسب او کمال ښکلی وي ، څوک په اخلاقو ، څوک په پوه او څوک هم ظاهراً د بدن د غړو دښه تنظیم له امله ښکلی وي چې نور ډولونه هم لري ، په ټولنیز ډول ټول انسانان ښکلي او ښائیسته دي ، خو بیا هم که چا ته ښکلی یا بدرنګه وایو د ازموږ کار دی

ښائیست که په هره بڼه وي د ارزښت وړ دی ، خو له ټولو نه ډېر اغېزمن ښائیست او ښکلا د انسان د څېرې او د بدن د نورو غړو او برخو ښکلا ده ، هغه چې ډېر ژر محسوس کېږي ، له یو ښکلي سره د سترګو د مخامخ کېدو سره سم دهغه ښائیست او ښکلا په لیدونکي باندې اغېزه کوي

له موضوع څخه دلرې تګ څخه ځان ژغورم او خپل هدف ته راځم ، څرنګه چې درنو لوستونکو ته څرګنده ده ، ولسي جرګې او ولایتي شوراګانو ته دکاندیدانو دټاکنې شپې او ورځې دي ، چې پدې لړۍ کې زموږ په ولایت کې هم بازار ګرم دی

د ټاکنو کاندیدان چې له یوې خوا پکې یو شمېر هېوادپال اشخاص شته ، خو له بلې خوا دهېواد ویجاړونکي هم پکې ونډه لري ، ځینې یې دغټو غټو پوسترو په چاپولو سره غواړي د خلکو پام ځانته راګرځوي ، ددې ترڅنګ دوی پخپلو پوسترو کې د خپلو زده کړو ، تجربو او نورو خدمتونو په هکله اوږدې اوږدې کېسې او کله ناکله دروغ او درب لیکلي دي ، دلته یو څه د یادولو وړ بولم ، هغه دا چې څوک د خدمت هیله لري او پخوا یې هم خدمت کړی ، دغټو غټو پوسترو له چاپ او هم د ځان په هکله د ډېرې ستاینې نه ډډه کوي ، ددې ترڅنګ غریبي هم ددوی ملګرې ده چارې یې محدودوي

دګڼ شمېر کاندیدانو د پوسترو له لیدلو څخه خلک ستړي شو او دېوالونه ترې ډک شول ، خو په ناڅاپي توګه ددوی په منځ کې یوه کاندیده چې خدای ج پاک ډېر ښائیست وربښلی و راښکاره شوه ، دومره ښائیست او ښکلا لري چې د هر چا پام یې ځانته راګرځولی ، سپین ، سور رنګ ، نرۍ سرې شونډې ، غټې سترګې او ... یې جادوګر و . که څه هم د کار تجربه ، زده کړه او کړنلاره یې هم ښه وه ، خو هغه خلکو ته هېڅ وو او یوازې د هغې ښکلا ته یې پام وو . که نورو کاندیدانو خپل پوسترونه په خلکو ګرځول ، نو ددې په پوسترونو پسې خلک ګرځېدل دوکاندارنو ، رېکشا چلوونکو ، ډرېورانو او هر چا غوښتل چې ددې کاندیدې تصویر باید ولري او ترڅنګ به یې دا هیله هم څرګندوله چې خپله رایه به ورکوي

زه په دې باور یم چې که له دې وروسته کومه بله ښائیسته اوښکلې کاندیده میدان ته راونه وځي ، نو ددې مینه والو ته په کتو سره سړی ویلای شي چې له نورو کاندیدانو به زیاتې رایې وړي پدې توګه که چا څومره ډېر خدمتونه کړي دي او یا که څومره زیاتې زده کړې یې کړې وي ، دومره اغېزناکې نه دي هغومره چې د څېرې ښکلا اغېزناکه ده او ددې لامل هم دادی چې خلک په هغه چا باور نه کوي چې پوسترونه یې په ډېرو ستاینو ډک دي ځکه دهغوی هر څه په قرض دي ، خو ددې کاندیدې په څېره کې هر څه نقد وو او خلکو ددې هیله کوله چې فکر به یې هم د څېرې په څېر ښائیست او ښکلی وي . له بلې خوا د خلکو دپوهې کموالی هم ددې بل لامل کېدای شي

Continued # 15

پاڼې پاڼې ژوند

شريفه فيضي وردګ

ولې نه چوې زړګيه داڅه حال داڅه رفتار دی
ولې مات نشوې تنديه نن دې وار دی نه دې واردی
ولنې نه تویېږئ اوښکو ولې تمې شوئ ليموکې
ولې نه وځې زما روحه چې نن جوړ پر تانا تار دی
ولې نه راځې مرګیه ولې تښتې زما له خوانه
راشه راشه خیردی راشه نور مې څه ژوندون پکاردی
ولې زما په زړه ویده یې ولې نه ځې زما له خوانه
ای دیار خوږو غمونو داپاداش زما دکاردی
ای غمونو! ای دردونو! دایو زه مو یم موندلې
دایوه زه یم په دنیا کې چې مې بل په زړه کې ناردی
ای زما په غم شریکو ای زما په حال خبرو
مینی مکرېٔ مینی مکرېٔ داربښتیا دژوند شعار دی
داسې هجر کړم بې خوده داسې مینې لیونی کړم
داسې زړه مې سور په وینو لکه سور مغز د انار دی
ته خو لاړې زمالــه خوانه زه دې پریښودم غموته
نن مې بیا په پښوتللی دهجران دلاړې خاردی
راشه ګوره شریفې ته راشه نن یې نندار کړه
چې په غاړه یې راوړی داشنا د غمو هاردی

جانان پيژنم

شاه محمود کړوال

زه یم افغان افغانستان پیژنم
حب الوطن من الایمان پیژنم
وطن ته ځکه محبوبه وایمه
چې مسلمان یمه قران پیژنم
زما زړګی په بل چا نه غولیږي
په ډېرو خلکو کې جانان پیژنم
د ملالی توره مې هیره نه ده
هم مې تورزن لوی احمد خان پیژنم
د چاپه سپینو جامو نه تیروځم
زه مسلمان او هم شیطان پیژنم
رقیب خو تل غدار خادم ګڼلی
زه غداران او خادمان پیژنم
مراندې دعقل مې لاستې نه دي
کړواله ځکه هم اسمان پیژنم

اقوال زرین

❖ محمد ناظم عظیمی

❖ حق و باطل به بزرگی مردان شناخته نمیشوند، حق را بشناس تا اهلش را بشناسی باطل را درک نما تا اهلش را درک کرده باشی

❖ به گویند نگاه نکن به آنچه گفته است بیاندیش.

❖ در جائیکه دیگران بلند پروازی میکنند تو تواضع کن.

❖ در جائیکه دیگران پرگویی میکنند تو خاموش باش.

❖ در جائیکه دیگران بارنج وغم دست و پنجه نرم میکنند تو درس عبرت بگیر.

❖ درجائیکه مردم میدانند، عمل نمیکنند تو عمل کن

❖ در جائیکه دیگران احساساتی اند تو خون سردی خویش را حفظ کن

❖ در جائیکه دیگران بخیل اند تو آنجا سخی باش.

❖ در جائیکه احترام نیست توبدیگران احترام کن.

❖ در جائیکه دروغ ها و دروغگوها اند تو راست بگو و نیکو کار باش.

❖ در جائیکه بدی میکنند و مردمان بدکار اند تو نیکی کن.

❖ در جائیکه دیگران بیوفا اند تو باوفا باش.

❖ درجائیکه مهمان را خوش ندارند تو مهمان نواز باش

❖ در جائیکه دنیا می خواهند تو آخرت بجوی.

❖ در جائیکه رهبر نیست تو رهبر(خدمت گار حقیقی) باش.

❖ در جائیکه ظالمان و ستم گران اند تو مهربان باش

❖ در جائیکه نفرت است تو محبت بافشان.

❖ در جائیکه تغبلان اند تو فعال وعیار باش

❖ در جائیکه بزدلان اند تو دلیر و شجاع باش.

...س کال ۱۳۸۱ هجري شمسي
...وند: انجينر شفيق الله (شايق) موبايل: ۰۷۰۶۰۰۰۵۲۸ ۰۷۰۶۰۰۰۵۲۸
سيد ميران (روشن) ۰۷۰۶۰۰۰۵۲۹
...زان: سميع الله (بشرى)
...تر ظر لاندې ۰۷۰۶۰۰۰۵۳۰ ۰۷۰۶۰۲۹۲۹
...واتو څلور لارې، د شايق کمپلکس اداره

...مقالې پر ځای

...او استاد پوهاند رشاد د ننګرهار د پښتون ...خوا په خورا درناوي سره ولمانځل شو

...ش کال د جدی د مياشتې په ۲۹ نيټه د ننګرهار ولايت ...ښار کې د افغانستان او سيمې لوی عالم ، محقق ، ...ژبپوه او تاريخ پوه استاد اکاديميسين پوهاند ...ر رشاد په علمی او ادبی کړنو د قبايلو په رياست کې ...سيمنار جوړ شوی و . په دغه ارزښتناک سيمنار کې چې ...اد پوهاند رشاد صاحب هم ګډون درلود ، د کوزی ...صوبه سرحد وتلی او نوميالی شاعر ، ليکوال او ادب ...ور پوهنتون مشر ډاکتر راج ولی شاه (خټک) ، د هيواد ...ـهور شاعر او ليکوال محمد صديق (پسرلی) ...لم او متفکر ذهن خاوند او شاعر استاد محمد آصف ...ورو ګڼ شمير شاعرانو او ليکوالو په کښې برخه ...ه . دا يو ورځنی سيمنار چې د ختيځو ولاياتو د آزادو ...و د ټولنی په نوبت جوړ شوی و له دې امله د ننګرهار ...ی ادارو ، ټولنيزو سازمانونو او د مختلفو ټولنو د ...ځانګړی پيغامونه ولوستل شول . او د هيواد د دغه ...شخصيت په اړه يې خپلې نيکې هيلې او پيرزويني ... د شايق جريده په دې اصل وياړي چې افغانستان ...ی عالم ، څيړونکی شاعر او ژبپوه او تاريخ پوه استاد ...وهاند رشاد صاحب په اړه د څو ټکو يادونه کوي.

...د پوهاند عبدالشکور رشاد د عبدالغفورخان زوی د ...د اياز خان نمسی ، د محمد جان خان کړوسی د نيک ...وسي او د لکي صاحب خان کودې په ختيه بابړ د پښتو ...وتلی ليکوال او نازک خيال متين شاعر دی . دی په ...کال د قند.هار د ښار د بابړو د کوڅې په يوه بډايه ...يږيدلی دی . او په ۱۳۱۲ هجري کال له ابتدائي ...ريالی شو نور علمی تحصيلات يې په خصوصي ... د هيواد مبتکر او نوميالی شاعر او ليکوال مرحوم ...ينوا چې يو وخت د افغانستان د اطلاعاتو او کلتور ...خپل په زړه پورې تاريخی اثر او سنی ليکوال په ...ې د پوهاند عبدالشکور رشاد په اړه داسې ليکي:
[illegible]

دژبو ستونزه

شاه محمود "کډوال"

دا خو زموږ ټولو هيوادوالو ته څرګنده ده چې د هيواد په تيرو جوړشوو اساسي قوانينو کې د هيواد دوه سترو ژبو پښتو او درې ته د ملي او رسمي کليمې د کاغذ پر مخ ليکل شوي دي ولې د عمل په ډګر کې دا کليمې ندي څرګندې شوي او پدې ډول رسمي ژبې د ملي ژبې ځای نيولی او د اکثريت ژبه چې ملی ژبه ورته وايو له رسمی نه هم لاندې لويدلې ده . دژبو ستونزه زموږ په هيواد کې څرګنده او ښکاره ده او پټيدلې نشي داچې دا ستونزې چا رامنځته کړي دا هم څرګنده ده او دا د هغه حکومتونو کار دی چې يوازې د کاغذ پرمخ يې ژبې ته د ملی او رسمی کلمی ليکلی مګر وړ پاملرنه يې ورته نه ده کړې خپل کارکوونکي يې په دې نه دي مجبور کړی چې ملی او رسمی ژبې بايد زده کړي او ليک لوست پرې وکړی . که چيرته زموږ د ننګرهار ولايت د مومندرې ولسوالی د يو ښوونځي زده کوونکي چې ټولې زده کړې يې په پښتو کړې وي او د درې مضمون يې د يوه ، کمزوری مضمون په توګه له يوه کمزوری ښوونکي لوستی وي کله چې دلوړو زده کړو لپاره کابل پوهنتون ته ورو پيژندل شي نو داچې په کابل پوهنتون کې لوست په درې ژبه کيږی له ده . سره دا ستونزه نه وي چې زه به خپل اړوند پوهنځی څنګه لولم بلکې له ده . سره دا ستونزه وي چې زه به په درې ژبه کې څنګه لوست کوم او څه پوهيږم چې ما ته زما درې ژبې استاد څه وايي . په همدې ډول که چيرته يو زده کوونکي د بدخشان په ولايت کې خپلې ثانوی زده کړې پای ته رسولي او بيا دلوړو زده کړو لپاره ننګرهار پوهنتون ته راپيژندل کيږی نو هغه هم د ورته ستونزې سره مخ وي او دا ځکه چې هغه به درې ژبه زده کړې کړی وي او د پښتو مضمون يې د يوه کمزوری مضمون په توګه له يو کمزوری ښوونکي نه لوستی وي او چې د ننګرهار پوهنتون ته بريالی شی نو په پښتو لوست ورته ستونزمن او ناشونی وي .

دا چې زموږ په نوی اساسي قانون کې پښتو او درې د هيواد رسمي ژبې نومول شوي دي نو هيله ده چې وړ پاملرنه ورته وشي داسې پاملرنه چې دغه پورته ستونزې چې ما ترې يادونه وکړه حل شي.

دتجربوي منځني ښوونځي سره د P.R.T مالی مرسته

ازموينه پيل شوی او د ښوونی او روزنی چارې په بری سره پر مخ ځي او د زده کوونکو تعليمی سويه د پخوا په نسبت ښه ده . پورتنی مطلب د تجربوی منځنې ښوونځی آمر سيد عيسی پاچا د شايق جريدې د خبريال سره د خبرو په ترڅ کې څرګند کړ .
نوموړی د يوې پښتونې په ځواب کې وويل د تجربوی منځنی ...
[illegible]

څه وينو ؟

۱ ـ وينو چې په ښار کې د بريښنا د نه موجوديت په ... شوي او ځای ځای غلا ګانی او د غلا واقيعات راپيدا ...
۱ ـ اورو چې په درونټه کې د دوو توربينونو د غير ... دريم توربين هم لاس وهنه پيل شوی که خير وي دا يه ... کاره وغورځيږی او په دی توګه به يې جلال آباد ... خلاص شي .
۲ ـ وينو چې د کراچيو سيل او د کباړيانو مارکيټ د ... وړو منډوي د سړک په نس ودريد او ښه په درز يې کار ...
۲ ـ اورو چې د کوچې پلازا شمال او ختيځ ته دوه لوی ... کې دي که دغه مارکيټونه جوړ شي نو دوي لا د مخه د ...
۳ ـ وينو چې داختر د مبارکو ورځو د راتګ نه د مخه ... غواړي د خوراکي شيانو نرخونه وخيژوي .
۳ ـ اورو چې د ښاروالی مسئولينو او د امنيت موظ ... داختر ميوه ګی ترلاسه کړی ده .
۴ ـ وينو چې د معاشاتو په اجرا ، کې بيا هم څنډ ... او مامورين له دی امله شکايات لري .
۴ ـ اورو چې داختر نه وروسته د کال په آخره کې به ت ... منظور شي او که خير وی بيا به معاشونه اجرا شي .
۵ ـ وينو چې د کوپون لپاره د ۱۳۸۲ هش کال له پيل ... نکړل .
۵ ـ اورو چې راتلونکې نوې کال ته به ډبل کوپونونه ... يې دری درجنه اورلګيت واخستيل شي .
۶ ـ وينو چې د کوچې پلازا ترڅنګ داوړو منډوی په ... تړلی شوی دی .
۶ ـ اورو چې که د ښار نور لوی او واړه سرکونه د ... دهلو ځلو په نتيجه کې د خرکاډو لاسی کراچيو سيار ... نو دې ځای ته به يې هم پام شي.

دحسين زاده په نوم دکرکټ تور...

دتيری جمعې په ورځ چې ۱۱۹ ، ۱۳۸۲/۱۱ ... العمارت په سپورټي ډګر باندی د ورزشی آمريت ... فدراسيون ترڅارنی لاندی د (۱۶) لوبډلو لګه ... نيوستار او داسی نورو ترمنځ دپټې په پريکولو ... د کرکټ تورنمينټ پداسی حال کې پيل شو چې ... ښاغلی سيد عالم شاه (جان) لخوا ورزشکارانو ... لارښووني وشوي او بيا ښاغلی جان صاحب ... قاری هدايت الله (حسين زاده) لخوا د تورنمينټ ... .ورپسی دنيو ستار او حسين زاده لوبډلو ترمنځ ... دنيوستار لوبډلی په (۱۴) اورونو کې دټولو لوبغا... منډې جوړې کړې چې په مقابل کې دحسين زاده ... (۴) لوبغاړو په سوځيدو سره نوموړې لوبه پوره کړ...
[illegible]

شاه محمود کډوال

خپلواکي

بېګا مې خوب کې لیدل
یو څو ځوانان د کلي
چې و غزا ته تللي
له یرغلګرو سره
دوی جنګېدلي ووډېر
توري یې سرې ښکارېدې
ډالونه ټپ خوړلي
خو ګرد وهلو څېرو
ډېره خوښي ښودله
شونډې مسکۍ مسکۍ وې
چې ننګیالو غازیانو
له دښمن وړی میدان
دا توریالي ځوانان چې
د کلي لور ته راغي
د کلي پېغلې ورته
د سرو ګلونو ګېډۍ
او د ستاینو ګېډۍ
په خپلو سپینو لاسو
د دوی په مخ کې نیسي
ډډول اوازپورته شي
ځوانان اتڼ اچوي
غازیان سندرې وایي
د خوشالۍ سندرې
د خپلواکۍ سندرې

نصرت الله سیلاب

غزل

د زړه بدل کې سپینه خوله غواړم
ښکلیه پر تا مې دا کسات پاتې دی
هسې خو غلي غلي نه راګوري
ښکلي کې لا بلا پسات پاتې دی
د شاعر یار شرطونه، نه دي پوره
لا یې وړوکی التفات پاتې دی
ملاد شونډو شرابي شو خلکه
اوس مېخانې ته ځي جومات پاتې دی
څنګه بنه ناست دی د اختر په تمه
اختر لا لرې دی برات پاتې دی
ښکلا مې ټوله له زړګي وپستلې
لا یکې یو ښکلي میرات پاتې دی
سیلاب هغې پسې راغلی ښکاري
په ما یې د سرو شونډو زکات پاتې دی.

غفار خان دانش

د وطن غلیم ته

مینه د وینې نه جوړېږي وینه مه سوزوه
زما د خوار ولس دا خواره مینه مه سوزوه
ستا به دا یو ماښامی تود شي په لمبو کې زما
زما د ژوند هره لحظه رنګینه مه سوزوه
زما د سر وینېته په کې دي د مودو راهیسې
زما د خوار غریب د وخت قالینه مه سوزوه
ستا د قدم سره تیارې راځي نو څله راځې
د خوار ولس یوه لحظه حسینه مه سوزوه
دانشه داسې سپینې ولیکه چې تورلمبه شي
سپینه د سپین زړه پیدا کېږي سپینه مه سوزوه.

تر انسانانو مخه
دمخه د مصنوعی
والوت. په دې کې
مي جوړول د نوی او
مخی ډیره لویه او د
دې کامیابی څخه د
صلح او د پوهنی د
مګر ګرانه ملګریه!
ومره مصنوعی شیان
ضرورت نشته یوه
وعی دنیا لرو خو ورته
وایم، که غواړی زما
ته ووایم که قانع نشوی
لری به نه خوتر ټولو
چې تاته په څومره تصنع
نه خپه کېږی دا ته چې د
د خبرو تصدیق کوی دا
ته په مصنوعی خندا کې
اه کینو، په مصنوعی ژړا
نه یې ژاړو په مصنوعی
سر تیټوو په مصنوعی
ت، په مصنوعی قهر، په
مره اوچت یو چې مصنوعی
تی مونږ مصنوعی
ف هم لرو. تر ما او تا چې تیر
نیا کې نور ملګری هم ژوند
لاس لری. که یې نه منی سړك
وعی تنك او دخینو سپین
ك کړی وینبتان وګوره او له
هلته بـه مصنوعی غوږی،
عی کرت، مصنوعی ترازو،
خونه ډیر ووینی که په دې هم
و میدان ته ولاړ شه چې هلته
شاهدان، مصنوعی سندونه او
صنعت باله شی، که دې په دې
داری ته ځان ورسوه چې له نرو
او د میرمنو په صحـــنه
مصنوعی نر جوړوی له دې ټولو
روستی قناعت دپاره باختر
ـر دننه کړه چې هلته بـه دومره
ی مقالی، مصنوعی دیالوګونه
مصنوعی ترانی، مصنوعی
مونونه واوری چې بالکل بـه
ه او ته خورا لویه (مصنوعی دنیا)

کیدای شـي د یوه عصر ... خو مکتب د
کړی. د میتود لمن ډیره پراخه ده چې ډیری‌و سره سمون خوری،
هغی دیوه پارکي مثال لري. یوه مکتب ته د منسوبو آثارو تر منځه د موضوع
، ایډیا او تمثیل په طرز کې دومره نژدیوالی وي چې ډیر خله لوستونکی په
یوه اثر دبل د بشپړونکی ګومان کوي. په یوه مکتب کې د پیری د کانفلیکټ
(Conflict)درك او هغه ته دحل لاره تقریباً سره یو شان وي. مثلاً د افغانی
ټولنی یوتیپیك کانفلیکټ دا دی چې پیغله خپل اختیار نه لری، چې د ژوند
ملګری خوښ کړی. د پلار، پلندر، مشر ورور، تره یا بـل له خوا یوه بـډای
بـوډا ته چې ډیری پیسـی لری، د زیاتو پیسـو په بـدل کې ورکول کیږی. د
پیغلی مینه د یوه بل زلمی سره چې نسبتاً بیوزلی خو با اخلاقه او د دې ور دی
، مینه لری. د دغه پرابلم د حل لاره هم غالباً سره ورته ښکاری. دادب د ځینو
تیوریسانو په نظر زده کړه او مطالعه د یوه لیکوال د آثارو سره لوستونکې په
ژور ډول اشنا کوی. لوستونکی هغه وخت پوهیږی چې دیوه مکتب پیروان د
یوه ډول موضوع په انتخاب، د یوه تیپ په ترسیم او کانفلیکټ ته په شبیهه
خواب ورکولو کې ولی سـره دومره نژدی، دي له دغه ځایه د یوه اولس د
ادبـیاتو په تاریخ کې د مکتبـونو مطالعه لوړ مقـام لری. دادب د ځینو
تیوریسنانو په نظر ادبی او هنري مکتب سره کوم ثابت سرحد نه لری: ډیر ځله
کیدای شي د یوه عصر دیوې ټاکلی دوری په میتود ددوي د تعریف سره سم د
ادبی مکتب اطلاق وشـي، خو داسی تعریف چې مکتب د میتود په نسبت
عام وښیی، تر اوسه زمونږ له نظره نه دې تیر شوی.

غزل

ش. م "کډوال"

هر څوکه بـــــد رنګ وي خو هر چا ته دي خپل تن ښکلی
تاتــــه خپل وطــن ښکلــي او ما تــــه خپل وطــن ښکلـــی
دغه شـــــــارې دښتې او میرې بـــــــه پرې ور نه کړمه
هــر څوکــه تــه وایــې چې لــه ټولــو دي لنــدن ښکلـــی
مونږ د خپل وطن هره دره کې یو کشـــــــــمیر وینو
هر څه دلته ښکلي دلته بـــــــــــــوي دلته دیدن ښکلی
دا وطـــن مـــو مـــور ده د پښو لانـــدې یـــې جنـــت دی
تل بــــه یې خدمت کړو چې مو تیر شـــــي ځنکدن ښکلی
وګوره (کډوال) هم د خوشحـــــــال په لاره ســــــم ورځي
نور یې جامې لرې کړې اغوســـــــــــتي یې کفن ښکلی

وطن

پوه نه یم چې د چا په اشارو وسوځیدي
ای ګرانه وطنه، په لمبو وسوځیدې

په چل او په فریب باندی تا لا کړلی دښمن
په چل او په فریب باندی تالا کړلی دښمن

رښتینی پتنګان درنه په کومو لمبو وسوځیدی
دشمعی غوندی ته په ژړیدو وسوځیدی

دا ستا د زړه دپاسه رنګارنګ رقصونه وشو
د کوم رقاص په رقص او په نخرو وسوځیدې

لږ خیر شه ورته ګوره ستا لیلا باندی څه وشو
سراج لکه مجنون ته په میرو وسوځیدې

سراج الدین "بهسودوال"

های جهان ... از خدا شفا نمی
امیخته است، عشق از آن بیماریهاست که بیمار آن هرگز از خدا شفا نمی
خواهد، عشـق بـلائی اسـت که دلهای روشـن و جان های پاك آرزومند
سردچار شدن بآن هستند، عشق من کیست که از زندګانی شیتر است
این است عشق! این است عشق، ای امیرمومنان! عشق چنین چیز یست
ما مون تبسم کرد و ګفت: آفرین بر تو ای شمامه آفرین بـر تو که در وصف
عشق داد سخن دادی آفرین!

افسانه

افسانه وم اسانه شوم اسانه به شمه پاتی
څو دردمنو زخمی زړو ته پیمانه به شمه پاتی

دې نه مخکې زه اشنا داسی نه وم پریشانه
ستاسې دا چې زړه ته راغله د پوازې به شمه پاتی

زما زړه کې د ستا مینه ستا په مینه زه تشه یم
اشنا ته خما نه شوی هسی تشه میخانه به شمه پاتی

بس په تا می زړه آباد دی هم خاد دی هم برباد دی
زړه مې وایې اوس یو ښکلی تاج محل یم که ته لاړې

زما آرزو

داکتر میرجمال جمال "کامه وال"

زه به خپل ټول امیدونه کړم بیان
د نړۍ ټول انسانانو ته عیان

زحمتونه افغانانو ډیر ګاللی
هوساینه چې پکار ده دافغان

له حریت او امنیت ډك وطن غواړو
خوشبختی می د وطن ده لوی ارمان

مدنیت لویه ارزو می د ټولنی
دجمله سکتورو جوړ افغانستان

چې پراخه پروژی د کار وړتیا وی
تورتم ختم ټول وطن به شي روښان

دقومی ژبنی ټول واك اختلافونه
سراسر سولی نه ډك غواړو اسان

بی توپیره ښه عدلی سیستم برپا شې
هم تامین شي آزادی پدی مکان

اعتماد او اعتقاد او ورور ګلوی وي
ښه خدمت او حمایت او ښه پرسان

ښه اردو د سولی غواړو دې وطن کې
سلاح ټوله شې ښکاره وی که پنهان

آموزش او پرورش وی معمول شوی
مرسته ودی کړی زمونږ سره جهان

بی کاری پدی وطن لوی بدبختی ده
لدی رنجه دي راوځی لوی انسان

دتخنیك او صنعت انکشاف غواړو
زراعت دی نمونه شې په بیابان

صحت لویه سرمایه ده په نړۍ کې
توجه دې په روغتیا شې په ښه شان

د عمل ضرورت زیاد بوله جماله
بقایا دی پلانونه لوی نشان

Shaiq u...

شایق جریده

گلستان "غالب"

و ادبي ڼالې

کتابونه دریابونه دي

ويره

د شاه محمود "کهوال" ليکنه

ويره هغه څه دي چې ښې او بـدې خواوې دواړه لري يانې ويره هم ښه وي او هم بـده ، ښه يې داسې ده لکه يو انسان چې ديو بد او ناوړه عمل له بدو پايلونه ويره کوي او نه غواړي چې داسې عمل وکړي چې بـده پايله ولري چې دا ډول ويره ښه ده کومه چې ټولنه د پرمختګ په لارو روانوي او د بـدو اعمالو مخنيوى کيږي. بـده ويره داسې ده چې يو انسان يو ناوړه عمل په سترګو ګوري او د هغه په بـاره کې اوري ولې ويره د هغه په خوله مهر لګوي او نه پريږي رښتيا وينا وکړي او حـق ووايې دا ډول ويره چې بـده يې بـولو د ټولنې د پرمختـګ دلارې خنډ ګرځي او نـه پريـږي چې ټولنـه پرمختګ وکړي کله چې دا ويره د يو انسـان په فکر کې ځای ونيســي که د هغه د سترګو په وړاندې هر څومره ظلمونه او تيرې کيږي هغه د دغو ناوړو عملونو په وړاندې څه نه کوي او نه څخه وايې ، چې دا ډول ويره زمونږ په افغاني ټولنه کې ډير خاوندان لري. ويرې زمونږ په افغاني ټولنه کې هغه وخت ځای پيدا کړ او پرمختګ يې وکړ د کله نه چې په هيواد کې انقلابونه پيل شول او حـكومتونه بـه د ټوپك او كوتك په زور جوړيدل نو كه چا بـه د حكومت او چارواكو د ظلم په وړاندې ودريدنه كوله هغه سړي به د پټو حكومتي ادارو له خوا په پټه نيول كيده، ربړيده او وژل كيده ، همدا لامل وو چې د ربـړيدلو او وژلو له ويرې ډير خلك له رښتيا ويلو نه ګونګيان شـــول . دا ويره اوس هم زمونږ په خلكو كې موجوده ده ، خلك دوهلو ، ټكولو او وژل كيدو لـه ويرې رښتيا نه وايې ځكه اوس هم په هيواد كې ټوپك او كوتك واكمن دي . كه چا د كوم حكومتي چارواكې پر ضد كومه خبره وكړه دوهلو ، ربړولو او وژلو سره مخ كيږي ځكه نو ويره اوس هم په چټكې سره زمونږ په فكرونو كې پرمختګ كوي او نه پريږدي چې رښتيا ووايو . خداى (ج) دې موږ ته د محـــمد (ص) پدې وينا د عمل كولو وړتيا راكړي چې وايي (د ظالم په مخكې وينا كول ستر جهاد دي) . تر څو ويره

[illegible]

ديني معلومات او غوره وينا وي

[...] هيواد د نوميالى ژورنالســت ليکوال او شــاعر د ختيځو ولايتونو [...] الستانو د اتحادى رئيس اسد الله حصار شاهي وال ووم کتاب دى [...] په ښکلې کچه او صحـافت د زړو ټکو په تيراژ په ۹۷ مخونو کې چاپ [...] وتې دى د کتاب په وروستې پوښتې د حصار شـاهي وال تصوير او [...] ک يې د چاپو شـويو او ناچاپو كتابـونو بـيان راغلى دى. پر کتاب [...] کرهار د محـاكمو رئيس مولوى صديق الله "حقيق" ، مولوى فضل الله [...] کيمى او مولوى ضيا الله حكيمى ليكني كړي او سريزه يې نورزا خان [...] دين كنبلى ده بـايد ووايو چې تر دې د مخه حصارشـاهي وال شپږ نور [...] ـونه (لوى ننګرهار ، د ادبـى مرغلرو اميل، غوره ويناوي او متلونه [...] قى تقالې ، دلوى ننګرهار شاعران او بالاحصارونه او منارونه) چاپ [...] ي دي او ۷ كتابونه يې نور هم چاپ ته تيار كړيدي موږ په داسې حال [...] چې داسد الله حـصار شـاهي وال د دعه ادبـى او دينى كتاب د چاپ له [...] هغه ته د زړه له كومې مبــاركې وړاندې كوو دوي ته د خداى (ج) له [...] ـار څخه د لازياتو بريـاليتوبـونو هيله كوو. په قـلم دې بـركت شـې او [...] ند په ټولو برخو كې دې بريالى او سرلوړي وي . په درنښت روشـن

لنډۍ

[...] ته ځکه خوشحاليږم

چې مسافر لالې مې کلي ته راځينه

اختر دې مبارك شه

[...] دې مبارك شه سلامونه در ليږم

ګيډي ګيډي د مينې پيغامونه در ليږم

[...] او د ناوخته له احوال دې خبرومه

هفته كې درې څلور درته ليكونه در ليږم

[...] زما يادګار دى له ځان سره يې ساته

د خط په ملګرتيا خپل يادګارونه در ليږم

[...] او خيال مې ته يې چې كله را په زړه شي

د مينې له [...] درليږم

[illegible]

انجوګانې او زموږ ملي ګټې

توریالی غورځنګ

زموږ هېواد د خلکو ژوند ته د ورپېښو ګواښونو څخه یو هم انجویزم دی. انجو د هغو بهرنیو او کورنیو غلو ټولګه ده چې د نورو ګواښونو ترڅنګ یې زموږ مذهب ، کلتور او ژبو ته ستر ګواښ ور پېښ کړی ، د همدې انجوګانو دفترونه د فحاشۍ ستر مرکزونه دي چې زیاتره نارینه او ښځینه کارکوونکي یې په اخلاقي فساد ککړ دي . ددې ترڅنګ د پردیو اونورو دینونو خپراوی هم د همدې انجوګانو له لارې تر سره کېږي چې دا خبره د هیڅ هېوادوال نه پټه نه ده .بله خبره چې د یادولو وړ ده هغه داده چې دا انجوګانې چې د کوم هېواد نه بودیجه اخلي بیا خپلې ټولې چارې د هغه هېواد د قانون او غوښتنو سره سم برابر وي او دکور به هېواد د ځان اړ نه بولي ، د نا اهله ګمارل ددوی د قانو ن لوموړی په وسیله خپلې ناروا غوښتنې د انجوګانو یو بل چار زموږ د ښکاره ددې چار ننداره کوو .

هیڅ قانون منلو ته اشخاصو په کار ماده ده تر څو ددوی تر سره کړي.

غوارې پدغه انجوګانو کې اړینه ده چې د انګلیسي ژبه ژبو وژل دي چې کله چې یو څوک دنده ترلاسه کړي نو زده ولري که نه نو دنده ورته نشته که څه هم هغه په کوم مسلک کې دوکتورا ولري . موږ ګورو چې په انجوګانو او زیاتره موسسو کې داسې کارکوونکي کار کوي چې په هیڅ مسلک پورې تړلي نه وي خو د انګلیسي ژبې د یادولو له امله په لوړ پوست کې ګمارل کېږي چې د همدې ښکېلاکي پروژې په لړ کې زموږ زیات هېوادوال د زیاتو تنخواه ګانو د تر لاسه کولو لپاره انګلیسي ژبه زده کوي تر څو انجو کې دنده تر لاسه کړي ، د حیرانتیا خبره خو لاداده چې د ښوونځي د زده کوونکو او محصلینو سربېره بې سواده اشخاص چې غوارې په دغو انجوګانو او موسسو کې د چلوونکي ، ساتونکي ،.او پخوونکي په توګه دنده ترلاسه کړي هم په انګلیسي ژبه پسې لګیدلي دي ځکه لکه څرنګه چې ما مخکې یادونه وکړه انګلیسي ژبه زده کول لومړی اړین اړ دي.

په پای کې د پایلې په توګه باید ووایم د ډېرۍ هغه ښکیلاکي څواکونه چې غوارې په نړیوالو په ځانګړې توګه په غریبو او خوارو ولسونو خپل مذهب ،کلتور ،ژبه او نورې غوښتنې ومنې د نورو ډول ډول لارو اوتکتیکونو د ټاکلو تر څنګ یو هم همدا د انجوګانو جوړول دي خو ژوندي او ویښ ولسونه خپلې ټولې ګټې او ځانګړتیاوې ژوندي ساتي اود بهرنیانو د هر ډول تېري په وړاندې چمتو ولاړ وي.

غریب ولس او بدابه ناروغي

شامحمود کډوال

د اسلام د دین لارښوونې او قوانین تلپاتې دي، دا ځکه د اسلام قوانین له قرانکریم څخه راوتلي او د قرانکریم جوړوونکی او رامنځته کوونکی ځواکمن او ستر ذات الله ج دی. د دې په وړاندې نن ورځ وضعي اود انسانانو په لاس جوړ شوي قوانین د ځینو اشخاصو له خوا وړاندې کېږي، د دغو قوانینو جوړونکي انسانان دي چې هرڅو کاله وروسته دې ته اړ کېږي چې پخپلو قوانینو بیا کتنه وکړي او ځینې خبرې په کې زیاتې او یا کمې کړي، خو د اسلام قوانین له دغه ستونزې نه ساتل شوي دي.

داسلام دین دخپل راتګ سره سم زنا، ګناه او جرم ګڼلی او مسلمانان یې ترې منع کړي، چې مسلمانان د دې ناورین له ستونزو څخه وساتل شي، د دې په وړاندې د انسان جوړ شوي قوانین چې په ډېرو اروپایي او نورو هېوادونو کې ترې ګټه پورته کېږي، زنا ته کوم جرم او ګناه نه وایي چې پدغه ګناه کې ورځ په ورځ پراختیا راځي او اوس ګڼ شمېر مسلمانو هېوادونو ته هم ورننوتې ده.

لکه څرنګه چې ما وړاندې یادونه وکړه چې د اسلامي قوانینو سرچینه قرانکریم او په پای کې خدای ج دی چې دخپلو بنده ګانو په ګټو او زیانونو ښه پوهېږي، هغه که خپل بنده ګان له زنا منع کړي، په دې کې یو ځانګړی حکمت پروت دی چې موږ دخپلې پوهې په کچه په هغې پوهېږو.

هغه هېوادونه چې زنا په کې دوډ لري له ګڼو ستونزو سره مخ دي، ورځ په ورځ له انساني ژوند څخه لرې کېږي، چې یوه غټه ستونزه یې له زنا څخه راپیداکېدونکې ناروغي ایډز ده، ټولو ته څرګنده ده چې ایډز یوه داسې ناروغي ده چې درملنه یې نشته، خو د دې انسان وژونکې ناروغۍ د ورکېدنې او وژنې لپاره بنسټیز ګامونه نه پورته کېږي، هغه چې اسلام وړاندې کړي، ترڅو داسلامي قوانینو د اغېزمنتیا مخه ونیول شي. د دې ناروغۍ په اړوند اوس ستونزه داده چې نه یوازې دا چې د نارروا اړیکو له لارې خپرېږي، بلکې

Continued # 16

شاه محمود کډوال

زوروُر

انســانان خــو راپیــدا تــول بختــور دي
خــو دا ځینــې یــې نــږدې تــر خنــاور دي
پــه حســاب او پــه کتــاب یــې بــاور نشــي
پــه وژنــو ربړونــو بانــدې ســر دي
لــه امیــانو پټــوي ربښتیــا خبــرې
ډېــر رټلــي اوس ختلــي پــه ممبــر دي
چــې رالــوی وي د انســان پــه غلامــۍ کــې
د "بــادار" لــه غلامــۍ کلــه خبــر دي
دلتــه ښکلــي هلتــه ښکلــي خــدای ستایلي
د اســلام بچــي لــه هــر چــا منــور دي
خدای بـه تـول هغـوی رسوا لـه موږ جلا کړي
چــې پــه مــوږ کــې ننوتي پــه منتــر دي
ظالمــان بــه ظالمــان بولــو "کډوالــه"
خیــر کــه دوی اوس ښکــرور دي زورور دي.

محمد طاهر ساپی

غزل

زړه کــې مــې چــې وګــرځې تاتــه غــزل ولــیکم
داســې مــات زړګي بانــدې ماتــه غــزل ولــیکم
ووایــه پــه دې دنیــا تانــه هم څوک ښکلي شته
خپلــه فیصلــه وکــړه چاتــه غــزل ولــیکم؟
زیــږ زمــا پــه شانتــه رنــګ، دی د پسرلي پســې
ژاړم پــه سلګیو د تــوت خــوا تــه غــزل ولــیکم
ته په زارو نه کېږې سترګو کې مې اوښکې وي
ورشمه زیــارت کــې پیــر بابــا تــه غــزل ولــیکم
غلي د سپوږمۍ رڼــا ستــا دمخ سپوږمۍ پســې
نیمــه شپــه ژړا کــې مــې ژړا تــه غــزل ولــیکم.

زلمی زیرک

غزل

زما او د جانان په منځ کې ستوري شاهدان دي
څه خلکو یو لیدلي څه مو ګوري شاهدان دي

چې هره چهارشنبه به مو د زړه خوالــه کوله
د کلي د زیــارت د ونــو سیوري شاهدان دي
په هر لفظ کې مې نغښتي یې په هر لفظ کې دې ستایم
زمــا د لاس قلــم، د غــزل تــوري شــاهدان دي

جانــان کــه راتــه نــه وائې بــد مــه راتــه راګوره
وختونــه هغــه تېــر تراوســه پــورې شاهدان دي.

محمد قاسم رجاء

غزل

پــه کــانو مــه ولــیٔ شــو سترې دا زمــا لېــونی
پربېږدئ چې ګرځي په دې چم او په صحرا لېوني

چې بــه یې د قــاف پر ښاپېریو یې نخرې کولې
اوس منجــاورو ســره ژونــد کــوي همــدا لېــونی
لــه ژونــد بېــزار خلکــو رټلــی مانــه مــخ اړوي
چــا لمسولی نــه پوهېــږم پــه ربښتیــا لېــونی
د نصیحــت کتــاب کــه تــول ورتــه راوسپړم زه
خــي رانــه تښتــي نــه خپلېږي پــه ژړا لېــونی

دا جنــون نــه د وخــت نــادودو پــر دې لــوبې کــړي
ځکــه یــې خلــك نــن رابــولي یــو "رجــاء" لېــونی.

حساره خصان لري او جبران　　تعزيراتو په ارتباط او دېت په

خساره لازم کېږي چې پدي　　محتوا وړاندې شو

دهغه اروا ته خپل سپين او ازاد شعر ډالي کوم

ښکاري

بوه ښکاري چېري بو باز ساتلي

پښو کې بې گونگري وو اچولي ورته

باز په دي پوه نهٔ ، چې دغه څه دي

خو ، په نغمه به بې باز هم خوښېده

چې به فضا ته شو ور پورته پسي

بيا به راخوښي شو دځمکي لور ته

له غرهار او شرنگهارنه به بي

ټول الوتونکي وېرېدل بي کچه

دغه ښکاري د سردرو تړو کي

بو وخت د ښکار کولو نېت وکړ

لاس بې د باز په سرور تېر کړ هلته

او اشاره بې ورکړه والوزه نور

په اشاره لوړي فضا ته لاړو

بېرته راخوښي شو سبو باندې

ځيني هو ښباري او چالاکه مرغي

وېرېدي او پسي والوتلي

دا سردري او تړي پاتي شوي تري

دغه مېري او د ښتي پاتي شوي تري

نورو ملکوته بې پناه بووړه

د باز پنجو نه بې رسا بو وړه

درني درني سبسي شوي غلي هلته

سرونه بې گېتو لاندي ننه ايستل

خو نور وجود بې ټول بېرون ښکاريده

باز لوړه گېته باندي کښېناست ورته

پښه به بې په گېته باندي ووهله

شرنگ به گونگرو په سردرو کي وکړ

سبسي په نوري پسي غونجي شولي

ښکاري راورسېد ژوندي سبسي بې

بوه بوه به کړه راپورته پسي

دچا ارمان دچا کباب لپاره

حلالولي ، پخولي او خوړلي به بي

باز به هم مور شو د هم جنس په غوښو

څکه چې ښکار به بې کاوه په نښو

باران لاړه بې وفا شو حوصلې شته

سترگي نه توروم

مریم ناصري

دغم کېسي دي دلته باره سترگي نه توروم
نور مي توبه شه له سنگاره سترگي نه توروم
نه مي اميل غاړي ته راوړه نه گلان او ربل ته
بنگړي مي هم نه دي پکاره سترگي نه توروم
په گودر غم دي ماتي شوي منگي ساندي وايي
لوخړي خېژي له چناره سترگي نه توروم
بو غم خوندي گرانه باره چې بي هېر کړمه زه
دلته غمونه دي بې شماره سترگي نه توروم
وخت د سنگار نه دي وطن زمونږ نه کار غواړي
ناصري کښېنه په قراره سترگي نه توروم

***

شاه محمود کهوال

گراني نوي ژوند او حال دي مبارک شه
سره لاسونه او سور شال دي مبارک شه
پېغلو دېره په نخرو بي جوړه کړي
لکه گل غوندي جمال دي مبارک شه
بو دي حسن قدرتي بل د رنگونو
په تندي کي ښکلي خال دي مبارک شه
سر تر پايه په سرو سپينو کي بي پټه
ښکلي داجاه وجلال دي مبارک شه
سره ډولي دي د کهوال په وينو رنگ ده
نوي بار سره وصال دي مبارک شه

رښتيني خوب

ممتاز احمد عزيز

دمابنام په ترگمي کي
بو ځلانده شان ډېوه وه
په مزار د شهيدانو
په ورو ورو به بلېدله
بو فرياد مي شو تر غوږو
چې فرياد کي بي دا ويلي
سبا ورځ دلوي اختر ده
د بتيم گريوان دي څېري
کونډي رنډي سر ببري
هر خوا ته جوړ ماتم و
هاتفي غږ مي تر غوږ شو
باڅه وخت اوس دلمانځه دي

چې له خوبه راببدار شوم
د تعبير په تکل تلمه
محبوبي په نظر شو
ورته تېر مي دغه حال کړو
ويل بي واوره اي عزيزه
دغه خلک افغانان دي
ځور بدلي له ډېر وخته
کونډي رنډي بتيمان دي
د سختي پسي راحت دي
دا قانون د پاک الله دي
دډېوي تعبير همدا دي
دسبا لمر به ځلاند شي

خوېندو ته مشوره!

هیلۍ

زموږ ټولنه په ټوليز ډول يوه وروسته پاتې ټولنه ده ، دا وروسته والی د ژوندانه په مختلفو ډګرونو کې جوت دی او موږ ورسره مخ يو . له بل لوري زموږ ټولنه يوه اسلامي ټولنه ده ، خو لاهم د اسلام د غوښتنې سره سم د ژوندانه چارې پرمخ نه ځي.

هغه څه چې زه غواړم خبرې پرې وکړم ، هغه زموږ په ټولنه کې يو ډېره وروسته پاتې طبقه يانې موږ ښځې او په موږ پورې اړونده موضوع ده.

که څه هم زموږ د ټولنې نارينه هم د پوره حقونو خاوندان شوي نه دي، خو دهغوی په پرتله ، ښځې ډېر د ظلم او جبر لاندې ژوند کوي، له ښځو سره ډول ډول نادودي روانې دي ، خو د بنستيز حل لپاره يې هېڅ څوک ګام نه پورته کوي او هر څوک يوازې دخپلو ځينو موخو لپاره کله نا کله د ښځو د حقونو خبرې کوي.

ټولې خويندې پدې پوهېږي چې زموږ په ټولنه کې ځينې داسې چارې شتون لري چې ددوی لپاره د خورا زيات زيان رسوونکي دي ، خو يا دوی څه نه وايي او يا يې څوک ويلو ته نه پرېږدي.

زموږ په ټولنه کې ډېر څه د نارينه وو په خوښه کېږي، هغه چې اسلام يې هم مخالفت کوي ، د بېلګې په توګه کله چې يو ځوان غواړي ښځه وکړي ، نو ډېر پدې پسې ګرځي چې يوه پاکه مسلمانه ، د حيا په جامه ښکلې پېغله د ځان لپاره وټاکي او پدې برخه کې ډېره هڅه کوي ترڅو يوه باايمانه پېغله د ژوند ملګرې کړي ، او حتی کله ناکله ځينې ځوانان هغه پېغلې چې زده کړه يې کړې وي ددې لپاره نه خوښوي چې له کوره وتلې ده ، نو بې حيا شوې به وي.

په همدې توګه کله چې يو ځوان او پېغله سره واده وکړي ، نو له واده نه وروسته دا چې ددوی ترمنځ يو تړون منځته راځي او هغه داسې چې دواړه يو دبل لپاره شي ، خو ځوان بيا هم د نورو لپاره وي ، ځوانان او نارينه د واده نه وروسته خپله ښځه پرېږدي او د نورو په ښځو پسې ځي،زنا کوي ، شراب څکي او نور ډول ډول ناوړه کړنې ترسره کوي.

خو ددوی په وړاندې ددوی ښځې ، زنا خو پرېږده ، که چېرته ډېر کوچنی ببځايه کړنه ترسره کړي ، نو نسمدلاسه وژل کېږي ، پداسې حال کې چې د اسلام له نظره دواړه نارينه او ښځه چې ګناه وکړي ، يو ډول ګناهګار دي او دواړه ښايي يو ډول سزا ووينې ، خو دا چې ښځې کمزورې دي نشي کولای خپل خاوند د

شاه محمود کډوال – ننګرهار

ولسواکیز اوښتون او ستونځې

له ډېر وخت راهیسې زمونږ ګران هېواد د پردیو تر تېریو لاندې دی، کله دغه تېري جګړه ییز وي او کله سوله ییز- خو، چې هر ډول وي د پردیو دا ځانګړنه ده، چې د کورنیو هېواد ملي ارزښتونه باید له منځه یوسي. که د کورنیو هېواد وګړي د خپلواکۍ احساس ولري باید په بېلا بېلو لارو هغه ووژل شي.

په هېواد کې د طالبانو د واکمنۍ نه وروسته د ولسواک اوښتون سروالو،هېوادوالو ته ډېر څه په غوږونو کې واورول، په سترګو یې وروښودل؛ خو دوی ته یې ورنکړه. اوسمهال په هېواد کې هغه وګړي خوښ دي چې د دولت یا بهرنیانو ډالر ورسېږي او باید څرګنده کړم چې همدا وګړي د وینا او جرګې کسان دي چې د خپلو ګټو او ډالرو لپاره د دولت په نیمګړتیاو څه نه وایي او په دې توګه دولت غواړي دوی خوښ وساتي، ترڅودملت ژبه ګونګه وي، خوعام وګړي ډېر په بدحالت کې ژوند تېروي او له ډېرو ستونځو سره مخ دي.

د ولسواک اوښتون د رامنځته کېدو سره پخواني ټوپکوال په زیاتې ځواکمنتیا او غښتلتیا سره بیا رامنځته شول او د دولت د تیټو څوکیو نه تر وزارتونو پورې یې ونیول. غواړم زیاته کړم چې ټوپکوال یواځې خپلې ګټې پېژني هغه ګټې چې د افغانانو په زیان دي؛ خو دا چې دوی ته د دوی ګټه د امریکایانو له خوا برابرېده؛ نو دوی د امریکایانو ساتونکي او منونکي شول. دلته دا خبره د ویلو بولم، چې ټوپکوال هغه وسله وال دي، چې افغان ملت ترې زړه چاودی دی؛ خو امریکایان ترې خوښ دي.. نو، چې امریکایان خوښ وي افغان ملت د چا لپاره دومره ارزښت نه لري.

ټوپکوالو د وخت د غوښتنو سره ځان جوړ کړ، عصري شول، هغه د غرونو او دښتو جامې یې وغورځولې او د ښار جامې (درویشي) یې په تن کړې، ږیرې یې وخریلې یا یې مونډۍ کړې. دا؛ ځکه چې پخوا له دې د مجاهدینو او طالبانو همدا جامه وه او خلکو له دې شیانو سره مینه نلرله. ټوپکوالو ته دغه کار ډېره ګټه ورسوله. وزارتونه او ریاستونه یې ترلاسه کړه او کومې مرستې چې د بهرنیانو له خوا له هېواد سره کېږي هغه د دوی جېبونو ته ځي، دوی یې بېرته بهرته استوي او هلته پرې مارکیټونه او هوټلونه جوړوي. دا بهیر لاهمداسې روان دی، خو دا ټوله د امریکایانو تګلاره ده. له یوې خوا مرسته کوي او هېوادوالو ته ورښایي چې مونږ ستاسو هېواد جوړاو ، خو له بلې خوا یې دغو مرستو ته په دولت کې ښاماران کېنولي او مرستې د هغوی جېبونو ته ځي.

په مرکز او ولایاتو کې دولتي ځمکې د ټوپکوالو له خوا نمره کېږي او په خلکو یې پلوري. هغه هم داسې خلک چې باید د دوی له ډلې څخه وي، پدغه ترڅ کې غواړم ووایم چې په هېواد کې د ځینو افرادو له خوا ډلپالنه، سیمه پالنه، ژبپالنه او خپلپالنه ښه په وده کې ده او هغه څوك چې د دې کار نه بهر دي؛ نو په زیان کې دي. په دې معنا، چې د دغو نعمتونو (ځمکو، دندو او ډالرو) څخه محروم دي.

همدارنګه لیدل کېږي چې په هېواد کې بیکاري ډېره ده. له بلې خوا دولت غواړي دغه بېکاران نور هم ډېر کړي. په دې معنا چې دولت اوس پېل کړی دی. د دولتي کارکوونکو شمېر کموي. دا، چې دوی د دې کار لپاره هر دلیل لري، لري به یې؛ خو زه دا وایم: دغه کارکوونکي چې نن له کاره ګوښه کېږي دا به څه کوي؟ په داسې حال کې، چې هر یو یې د کار دېرش کلنه او لا زیاته تجربه لري. دوی به په بازار کې کراچۍ چلوي او که کچالو به خرڅوي؟ دلته زه غواړم ووایم، چې که دولت غواړي ناپوهه کارکوونکي له څوکیو لرې کړي او یوه سمه اداره رامنځته کړي؛ نو ناشونې ده؛ ځکه، ناپوهه او غیر

ولې ماشي کېږي؟

شاه محمود "کلهوال"

تېره شپه پخپله دېره کې ناست وم او د یوه ملګري له خوا ماته ډالۍ شوې خپرونه مې لوستله، په خپرونه کې چې ما تر لوست لاندې نیولې وه ځینو لیکوالو په خپرونو او لیکوالو لیکنې کړې وې، چې زما په اند ښایي افغانان یې ونه بولم ځکه هغوی افغان ته افغانستاني او افغانستان ته د (اریانا کبیر) کلیمې کاروي په داسې حال کې چې په هغه اساسي قانون کې چې ټولو افغانانو منلی راغلي دي چې د افغان کلمه د افغانستان د ملت پر هر فرد اطلاق کیږي، که چیرې دوی افغانان وي او د افغانستان اساسي قانون مني نو بیا ولې افغان ته افغانستاني وایي او د افغانستان د نوم په هکله چې څوک څه وایي او د هغې د بدلون غوښتنه کوي دا بیا د هغوی د نه افغانیت خبره په بنسټیزه توګه بې شکه کوي او څرګندیږي چې دوی د افغانستان اوسېدونکي افغانان نه دي بلکې د افغانانو دښمنان او پردي خلک دي او همدارنګه زموږ نومیالیو، ننګیالیو او توریالیو اتلانو ته په سپکه سترګه لیدل دا د دوی بله ځانګړنه ده.

د نړۍ په نورو هېوادونو کې ملي ګټې او ملي مقدسات هغه څه دي چې زیانوونکي یې په درنه سزا محکومیږي، خو له بده مرغه زموږ په هېواد کې داسې نه ده، د هېواد دښمنان ښه په زړورتیا سره د هیواد ملي ګټو او مقدساتو ته زیان رسوي خو څوک نشته چې له هغوی پوښتنه وکړي او یا یې دغه ناوړه کار څخه ودروي، په داسې حال کې چې موږ په پخپل هېواد کې یو دولت لرو او دا دولت د دې دعوه کوي چې د دوی ادار[ه] یوه ملي اداره ده خو د دې ادارې له زړه کابل څخه [د] هیواد دښمنان خپرونې کوي او قومي، ژبني او سیمه [ییز] توپیرونه پیداکوي.

زما په اند هېواد کې ملي یو والي ته ډېره اړتیا ده [او] ملي یووالی هلته ټینګېدلی شي چې د ملي ګټ[و] زیانمنوونکي خلک لا ایسار او قابو شي او هغه خپرون[ې] چې د افغانستان د اساسي قانون د غوښتنو سره س[م] خپرونې نه کوي او هېواد بیا د خپلو خپرونو له لارې [د] جګړې او بربادیو پر لور راکاږي، بندي کړی شي.

بله خبره دا چې د یادولو وړ یې بولم هغه داده چې ځینې خلک په دیموکراسۍ کې د بیان د ازادۍ نه ناوړ[ه] ګټه پورته کوي او له دې لارې خپل ځان هدف ته رسو[ل] غواړي، زما په اند د بیان ازادي باید دومره نه وي چې ملي ګټې او مقدسات پکې تر پښو لاندې شي او ... ګورو هغه ټولنې او هېوادونه چې هلته دیموکراسي او د بیان ازادي په پوره توګه پالل کیږي څوک نشي کولای د هیواد د ملي ګټو پر ضد خبرې او یا کار وکړي د ... ازادي باید د هیواد د هغو دښمنانو په وړاندې وک[ارول] شي چې په هیواد کې یې د جګړو اور ته لمن وهې او ... په زور ځان قدرت ته رسول غواړي، دوې هېو[اد] نالوستي خلک په یو او بل نوم غولوي او د ځان په ګ[ټه] تبري کار آخلي

دیموکراسي طبیعي او میراثي ده، هېڅوک نه شي کولی چې یو ملت د متروکې په زور ازادي غوښتونکی او دیموکرات وي.

"مونتسکیو"